

VINERI • 26 MARTIE 2004 • ANUL LIV NR. 13

FOAIA românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA



Școala română din Chitighaz așteaptă elevii în condiții optime

Cuminecarea copiilor la Bătănia

O singură autoguvernare la Budapesta?



CALENDAR ORTODOX

29 martie, luni – Cuv. Marcu, Episcopul Aretuselor; Chiril diaconul.
30 martie, marți – Cuv. Ioan Scărarul; Sf. Prooroc Ioad; Sf. Evula.
31 martie, miercuri – Cuv. Ipatie, Episcopul Gangrei; Sf. Avdas și Veniamin.
1 aprilie, joi – Cuv. Maria Egipteanca; Cuv. Macarie Mărturisitorul.
2 aprilie, vineri – Cuv. Tit; Sf. Mucenici Amfian și Edesie.
3 aprilie, sâmbătă – Cuv. Nichita Mărturisitorul; Sf. Mc. Elpidifor. (Pomenirea morților – Sâmbăta lui Lazăr).
4 aprilie, duminică – (†) **Intrarea Domnului în Ierusalim**; Cuv. Iosif Imnograful, Zosima și Platon. (Denie, dezlegare la pește).

Din credințele poporului

La Blagoveșnicul (26 martie) nu se sfădește nimeni cu nimeni, nici chiar copiii în casă nu se ocărăsc, nici nu se bat în acea zi, căci cine s-ar sfădi sau s-ar bate, peste tot anul numai se sfădește sau se bate.

AGENDĂ

29 martie

1500 – căpitanul spaniol Pinzon a descoperit râul Amazon.

1878 – s-a născut *Elena Farago*, poetă simbolistă.
1971 – la București a murit *Perpessicius*, (Dumitru S. Panaitescu), critic, istoric literar, poet și editor.

30 martie

1633 – s-a născut *Miron Costin* („Letopisețul Țării Moldovei”).

1891 – după ce doi ani de zile a fost membru corespondent, la 30 martie, *Iosif Vulcan*, întemeietorul „Familiei”, a fost ales ca membru activ al Academiei Române, ocupând loc în secția literară.

31 martie

1732 – s-a născut *Joseph Haydn*, compozitor austriac.

1841 – s-a născut, la Holod, *Iosif Vulcan*, redactorul revistei „Familia”.

1933 – s-a născut, la Ploiești, *Nichita Stănescu*, poet considerat reprezentativ pentru creația „generației 60” și unul dintre cele mai importante nume ale liricii românești a secolului al XX-lea, membru titular post-mortem al Academiei Române.

1 aprilie

– Ziua păcăleliilor, a glumelor și a veseliei.

1866 – s-a înființat *Societatea Literară Română*, care din august 1867 s-a numit Societatea Academică Română, iar din martie 1879 devine Academia Română.

1869 – *Mihai Eminescu* a înființat, împreună cu alți tineri, cercul literar „*Orientul*”, care avea ca scop, printre altele, strângerea basmelor, poeziilor populare și a documentelor privitoare la istoria și literatura patriei.

1881 – s-a născut, la Rășinari, *Octavian Goga*.

2 aprilie

1867 – a apărut poezia lui *Mihai Eminescu* „*Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*” în revista *Familia* din Budapesta.

1941 – s-a stins din viață *Ștefan Rusu*, ctitorul bisericii ortodoxe din Otlaca-Pustă.

3 aprilie

1953 – a murit, la Lisabona, *Carol al II-lea*, Regele României (1930-1940).

4 aprilie

1896 – s-a născut, la Moisești (Bacău), *Tristan Tzara*, poet de reputație europeană, unul dintre inițiatorii mișcării literare avangardiste (dadaism).

Aproape jumătate din românii
din Ungaria sunt născuți în România

La recensământul general din 2001 s-a încercat aflarea cât mai multor date despre componența etnică a populației Ungariei. Astfel, au fost formulate întrebări – patru la număr – privitoare la apartenența națională, la limba maternă, la legăturile culturale ale persoanelor căutate de recenzori. Nu a fost însă obligatoriu să se și răspundă la aceste întrebări, ele fiind considerate drept sensibile, deși pe fișele de recensământ n-a fost trecut numele persoanei interogate. În aceste condiții de anonim, 95% din populația țării a dat informații în acest sens.

În 2001 s-au găsit 4.168 de persoane, care au răspuns afirmativ la toa-

te cele patru întrebări referitoare la limba, cultura și apartenența etnică: sunt român, am limba maternă limba română, în cerc familial vorbesc românește, mă leg de cultura românească.

Mult mai mare este numărul acelor persoane, care dintre cele patru întrebări în discuție au desemnat româna pentru cel puțin unul dintre aspectele enumerate mai sus. Ei au fost 14.781 la număr.

Institutul de Cercetări pentru Minorități din cadrul Academiei Maghiare a analizat aceste cifre. Astfel a reieșit că dintre cele 14.781 de persoane 7.286 s-au născut în afara Ungariei. Aceasta înseamnă o proporție de

49,29% din totalul cetățenilor care s-au declarat că sunt români, au legături cu cultura română sau sunt de limba maternă română. Majoritatea acestora s-au născut în România, în total 7.134, fiind urmași de românii născuți în Ucraina – 33 de persoane, în fosta Iugoslavie – 21, în Slovacia – 18, în Rusia – 17, în Suedia – 14, în Austria – 9, în Germania – 6, în Statele Unite ale Americii – 4, precum ceilalți în încă alte 14 țări. Altfel spus, fiecare a doua persoană care la recensământul din 2001 a declarat legături mai mult sau mai puțin strânse cu etnia și cultura română din Ungaria este născută în altă țară.

-frățean-

Festivalul Primăverii
în Bichiș

Muzicanți din Micherechi, transmițând tinerei generații dragostea pentru muzica românească tradițională (Fotografie din arhivă)

În luna martie, în orașele Bichișciaba, Giula și Bichiș se desfășoară Festivalul Primăverii. În cadrul unui program deosebit de bogat, la 26 martie, în sala de cameră a Teatrului Cetății din Giula va avea loc o seară de muzică și dans popular irlandez, român și maghiar.

Cu acest prilej vor sosi

la Giula și muzicanți din Micherechi. Programul cultural va începe la ora 19.00.

Un alt eveniment muzical va avea loc la 31 martie, la Casa Tineretului din Bichișciaba, când formația Berbecs va oferi o seară de muzică tradițională moldovenească.

I. K.

Trecerea
la ora de vară

În ultima duminică din martie, în noaptea de 27 spre 28 martie, vom trece la orarul de vară. În noaptea respectivă vom da cea-surile cu o oră înainte, diferența dintre ora oficială a Ungariei și Timpul Universal (numit GMT) devenind de două ore. Prin urmare, ora 2.00 a zilei de 28 martie va deveni ora 3.00, ziua de duminică devenind în acest fel și cea mai scurtă zi a anului, cu numai 23 de ore. Trecerea la orarul de vară se face în preajma echinocțiului de primăvară, 21 martie, care marchează și începutul primăverii astronomice.

Foaia
românească
poate fi citită
și pe Internet
www.foaia.hu

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foaia românească aparține autorilor. Foaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

Pe copertă: Oră de studiu la școala românească din Chitighaz
(Foto: Maria Sarca Zombai)

„Am simțit în permanență afecțiunea conaționalilor mei din Ungaria”

Interviu cu consulul general Andrei Oancea, la încheierea misiunii diplomatice la Seghedin

– Vă încheiați, în aceste zile, misiunea de consul general al României la Seghedin. Șederea Dvs. în orașul de pe malul Tisei a fost mai lungă ca de obicei, a durat mai bine de șase ani. Unde ați activat până acum ca diplomat?

– Înainte de a răspunde la întrebările dumneavoastră, doresc să vă mulțumesc pentru oportunitatea de a mă adresa cititorilor acestui săptămânal, care, în majoritate îmi sunt cunoștințe și prieteni apropiați. Eu însumi sunt un împătimit cititor al Foii și mă bucur că publicația românilor din Ungaria a devenit atât de atractivă, interesantă și instructivă. Ziarul pe care îl conduceți contribuie neîndoiește la emanciparea culturală și spirituală a românilor din Ungaria.

Relativ la întrebarea dumneavoastră, confirm că voi încheia foarte curând misiunea de consul general al României la Seghedin. Este într-adevăr o perioadă lungă de activitate în acest oraș, compensată însă de faptul că atât eu cât și familia mea ne-am simțit bine la Seghedin și în Ungaria în general și mi place să cred că am depus o activitate preponderent pozitivă.

În cei aproape treizeci de ani de prestație în domeniul diplomației am activat atât în Centrul Ministerului de Externe, cât și în străinătate, respectiv la Budapesta, pe parcursul a două mandate, la Paris, apoi la Seghedin, precum și în alte capitale europene, pe perioade mai scurte. În total am lucrat în afara teritoriului țării peste douăzeci de ani.

– Cum apreciați, în linii generale, staționarea de la Seghedin?

– Așa cum am precizat deja, sejurul la Seghedin a fost pe cât de lung, pe atât

de plăcut. M-am simțit aici aproape de țară nu numai spiritual, ci și geografic. Am beneficiat de un tratament plin de curtoazie și amicitie din partea autorităților, am legat prietenii atât în rândul maghiarilor, cât și al etnicilor români din Ungaria.

– Cum de v-ați apropiat atât de mult de românii din Ungaria? Cum ați stabilit aceste relații cu oamenii?

– Apropierea de românii din Ungaria s-a realizat în mod firesc și a fost facilitată de disponibilitatea acestora pentru dialog și legături amicale. De altfel, este absolut normal să simți nevoia de comunicare cu persoane de același neam, cu care împărtășești o seamă de sentimente și valori comune: limbă, cultură, tradiție, spiritualitate.

– Ce impresie v-au făcut aceștia?

– Am avut șansa să întâlnesc oameni minunați printre conaționalii din Ungaria, care m-au impresionat prin erudiție, creație artistică, cercetare științifică, activitate mediatică, pedagogică, spirituală și de promovare a intereselor comunității. Nutresc un profund respect pentru persoanele din rândul etniei care s-au implicat în păstrarea și valorificarea frumoaselor tradiții populare românești, contribuind prin aceasta, dacă nu la frânarea, atunci cel puțin la estomparea procesului de asimilare și pierdere a identității naționale.

– Ce părere aveți despre prezentul și viitorul comunității românești din Ungaria?

– Este o întrebare sensibilă care, în opinia mea, trebuie abordată cu obiectivitate. Gradul de asimilare al românilor din Ungaria este destul de avansat. Această tristă realitate este evidentă



Moment de mulțumire la ședința Adunării Generale a Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria

nu numai din statistici (remarcăm că tot mai puțini români se declară ca atare cu prilejul recensământului populației), ci și din comportamentul cotidian (se utilizează tot mai rar limba maternă, chiar și în familie sau în cercuri de prieteni). Evident, nu am căderea să analizez și să emit judecăți cu privire la cauzele care au generat această situație, dar nici nu putem să o ignorăm.

Lasă de dorit și solidaritatea între grupurile de români, ceea ce conduce, uneori, la risipirea de energii în direcții neproductive sau chiar dăunătoare comunității.

Dacă observăm și partea plină a paharului, remarcăm eforturile laudabile care se fac pentru ameliorarea învățământului în limba maternă, mai ales la Liceul „Nicolae Bălcescu” din Giula și la lupta, reluată în fiecare an, pentru menținerea în func-

țiune a unor instituții școlare românești mereu amenințate cu dispariția, de regulă din considerente financiare. A crescut în ultima perioadă interesul pentru propagarea culturii și tradițiilor românești prin înființarea de coruri, echipe de dansuri, formațiuni de teatru. Sunt eficiente pentru viața comunitară reuniunile și conferințele tematice, expozițiile, comemorarea unor evenimente și personalități românești, festivalurile și concursurile. Biserica are un rol de primă importanță nu numai pentru nevoile de ordin spiritual ale etnicilor români, ci și pentru menținerea în actualitate a conștiinței de neam și a folosirii limbii materne. Este benefică pentru emanciparea etnicilor români din Ungaria presa scrisă și electronică servită cu talent și competență de adevărați profesioniști în domeniu.

– Probabil ați simțit afecțiunea și stima care vi s-a acordat. Ce i-ați sfătui, ce să facă românii din Ungaria pentru a-și păstra identitatea și spiritul de apartenență?

– Am simțit în permanență afecțiunea conaționalilor mei din Ungaria și acest lucru m-a determinat să particip cu mare plăcere, ori de câte ori am avut prilejul, la reuniunile la care am fost invitat. Nu știu dacă am

meritat pe deplin atenția ce mi s-a acordat, având în vedere că am făcut mai puțin decât mi-aș fi dorit pentru această comunitate. Dacă ar fi să dau sfaturi, aș sugera să se persevereze pe calea promovării acelor inițiative și acțiuni care conduc la păstrarea identității naționale, ameliorarea stării limbii materne, valorificarea tradițiilor și a tezaurului cultural românesc. Și ar mai fi ceva. Mai multă solidaritate între români pentru atingerea țărilor comune.

– Ce veți face după întoarcerea în țară? Știți deja unde veți continua misiunea diplomatică? Se poate să mai reveniți în Ungaria? Dacă nu la Seghedin, măcar la Budapesta?

– Nu cunosc cu exactitate compartimentul din Ministerul Afacerilor Externe în care îmi voi desfășura activitatea în țară. Cât privește revenirea într-o nouă misiune diplomatică în Ungaria, nu cred că intră în calcul o asemenea eventualitate. În schimb, sper că voi avea prilejul să vizitez această țară cu ocazia unor posibile delegații temporare sau și mai sigur, ca turist. Doresc din toată inima să revăd locurile în care mi-a rămas o parte din ființă și, mai ales, să-mi reîntâlnesc prietenii de care mă voi simți și în viitor legat sufletește.

E. Iova

Mărțișor la Budapesta

Autoguvernarea Minoritară Română din sectorul XI al Budapestei organizează duminică, la 28 martie, cu începere de la ora 15.00, un program de Mărțișor, în cadrul căruia își vor da concursul Echipa de păstrare a tradițiilor „Gh. Nistor” din Micherechi și dansatorii Școlii generale românești din Micherechi. Manifestarea va avea loc la Casa de cultură „Fonó” din Budapesta (Str. Sztregova nr 3.).

-va-

Cor din Vârșet la Giula

Vineri, la 26 martie, un cor din orașul Vârșet (Voivodina) va prezenta un concert de cântece populare și prelucrări de slagăre la Centrul Cultural Român din Giula. Concertul va începe la ora 12.00. Cu două zile mai târziu, duminică, la 28 martie, corul românesc din Vârșet va susține un concert și la Episcopia Ortodoxă Română din Giula. Corul Studioului As va interpreta de data aceasta compoziții de Händel, Verdi și Kodály.

A. Brad

Heizer Antal: „Banii pentru casa-muzeu se pot folosi numai pentru instituțiile românești”

O singură autogovernare la Budapesta?

Președintele Oficiului pentru Minorități Naționale și Etnice a sosit la Giula, sâmbăta trecută, pentru a vizita clădirea în care, după toate probabilitățile, va funcționa noul Centru de Documentare și Informare al Românilor din Ungaria. Din bugetul de stat se vor aloca aproape 28 de milioane de forinți pentru cumpărarea imobilului, care, după transformările necesare, va cuprinde o sală de expoziție, bibliotecă, birouri și camere pentru oaspeți. Președintele Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria este de părere că prin înființarea noii instituții românești se depun bazele autonomiei culturale a comunității noastre. *Traian Cresta* speră că statul va asigura în curând nu numai banii necesari sediului, ci și fondurile pentru funcționarea centrului de documentare, condus de la începutul acestui an de *Eva Ruja Bányai*. La întrevvedere din sediul reprezentanței pe țară, *Heizer Antal* a spus că noua

instituție a românilor din Ungaria trebuie să-și înceapă activitatea în cel mai scurt timp. Președintele Oficiului pentru Minorități s-a referit și la casa-muzeu din Chitighaz, care de asemenea va fi administrată de Centrul de Documentare și Informare. Deși consiliul local din Chitighaz a decis încă anul trecut despre vânzarea muzeului românesc, cumpărarea acestuia, din cauza restricțiilor bugetare, se amână pe anul viitor. Prețul stabilit la 31 de milioane de forinți va fi plătit chitighăzenilor numai cu anumite condiții. *Heizer Antal* a precizat că dacă un sat românesc își vinde muzeul românesc pentru autogovernarea românească, banii nu pot fi cheltuiți nicidecum pentru construirea trotuarelor. Oficiul va insista ca banii primiți pentru casa-muzeu să fie investiți în instituțiile românești din comună.

În procesul de modificare a Legii minorităților și a Legii electorale, Autogovernarea pe Țară a Românilor

din Ungaria a fost împotrivă alegerii directe a reprezentanței pe țară, a înregistrării electoratului, dar a fost sceptică și în privința înființării autogovernărilor în fiecare sector al Budapestei. La întrevvedere cu *Heizer Antal*, *Traian Cresta* a susținut că în caz dacă la Budapesta se vor înființa autogovernări în toate sectoarele, românii din Ungaria vor suferi asemănător anilor 1998 și 2002. Dacă în noua variantă la Budapesta s-ar înființa doar o singură autogovernare, reprezentanța pe țară ar susține lista de minoritate și alegerea directă a autogovernării pe țară. Președintele *Heizer* a asigurat că se cercetează dacă într-adevăr este justificată înființarea autogovernărilor de minoritate în fiecare sector al Budapestei. Legea s-ar putea modifica lesne în favoarea voinței Autogovernării pe Țară, dar pentru această opțiune e necesar și acordul celorlalte reprezentanțe pe țară.

T. Boca

Cei mai buni melcișori din Bihor

La începutul lunii s-au întrunit la Apateu 26 de echipe, formate din câte 4 femei din 20 de localități ale județului Bihor, pentru a se întrece într-o veche îndelungată casnică, pregătirea de melcișori. Aici trebuie remarcat că această specialitate făinoasă se bucură de mare apreciere, melcișorii însemnând ingredientele principale la supele festive ale regiunii. Melcișorii se pregăteau în clacă mai cu seamă pentru supele meniului de nuntă.

Întrecerea din Apateu – cea de-a III-a ediție a concursului – a atras așadar o mulțime de gospodine cu mâini pricepute din Bedeu și Vecherd, Săcal și Pocei.



Foto: V. J.

Echipa din Bedeu în toiul muncii

Iar gazdele au lansat chiar trei echipe locale. Cu aluat gata frământat de acasă, femeile trebuiau să-și dovedească priceperea: care echipă va face în decurs de o

oră cei mai mulți, cei mai frumoși și micuți melcișori. Iar răsplata a fost „în natură”, echipele câștigătoare primind drept cadou câteva kilograme de făină.

Câștigătoare au devenit femeile din Esztár, urmate de echipa din Pocei și din Told.

Melcișorii pregătiți în cursul întrecerii au fost donați bucătăriei căminului de zi, pentru a îmbogăți ocazional masa de prânz, respectiv supa tineretului școlar din comuna organizatorilor.

Ecaterina Szűcs

Pe calea aerului spre România

Conform datelor publicate de firma ungară de transport aerian MALÉV, traficul aerian spre România a crescut anul trecut cu 28 de procente. Datele se referă la cursele Budapesta–Timișoara, respectiv Budapesta–București. Bunăoară, pe cursa Budapesta–București rata de ocupare a fost de 71 de procente, dar au fost și numeroase cazuri în care, din București, s-au achiziționat bilete pentru alte curse internaționale ale companiei MALÉV.

(TriplexNews)

„România, simplu încântător”

În a doua zi a Expoziției Internaționale Turistice din Budapesta, pe la ora 11, prin cavalcada de sunete se strecoară discret o muzică de nai și se conturează un banner afișat cu gust, care informează vizitatorii că în „pavilionul A” prezența românească este mai mare decât oricând în istoria acestei manifestări.

Cele 23 de agenții românești, conducătoarea reprezentanței turistice din Budapesta și secretarul de stat de la Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și al Turismului au încercat să convingă publicul maghiar că România reprezintă cea mai mare atracție turistică a Europei Centrale și de Răsărit. Cea de-a 27-a ediție a expoziției ce atrage sute de mii de vizitatori s-a desfășurat între 18–21 martie, invitata specială fiind o țară învecinată Ungariei, Slovacia. În ultimii ani, și România încearcă să exploateze tot mai eficient piața ungurească, dovadă fiind că la această ediție s-a dublat numărul agențiilor și tour-operatorilor din România.

La sublinierea acestui interes în creștere a venit faptul că, la 19 februarie, reprezentanța turistică din Budapesta a României a organizat o recepție pentru presă, în cadrul căreia *Nicu Rădulescu*, secretarul de stat al ministerului de resort a stat la dispoziția ziariștilor într-o formă mai puțin convențională. Din informativul editat pentru această ocazie putem afla că azi cooperarea turistică dintre Ungaria și România este reglementată de un tratat interguvernamental legat în anul 1998. „Conform datelor statistice, în 2003, peste 1,5 milioane de vizitatori maghiari au călătorit în România, ceea ce reprezintă o creștere de peste 30% față de anul precedent. Volumul intrărilor în România a crescut cu 17%, iar din totalul vizitatorilor 27% sunt cetățeni maghiari”, ne informează *Knott Enikő*, șefa reprezentanței turistice românești din Budapesta care de mai bine de un an încearcă să promoveze valorile turistice ale României, implicând în această activitate și mass-media ungară.



Mănăstirea Hurez

În opinia lui *Nicu Rădulescu*, România poate deveni în curând o adevărată putere ecoturistică în Europa, rol la care o predestinează și condițiile naturale de care dispune. Zonele muntoase, Marea Neagră, monumentele istorice și religioase, viața rurală încă autentică o situează pe un loc de frunte în această privință. Secretarul de stat a mai informat că în România abia anul trecut s-a încheiat procesul de privatizare în turism și la ora actuală asistăm la o transformare în bine a structurilor în domeniu. „Se așteaptă ca serviciile să devină tot mai diversificate, România oferind posibilități tot mai largi și pentru turiștii cu condiții materiale mai modeste. De exemplu, turismul rural reprezintă un domeniu în care se înregistrează o dezvoltare explosivă”, apreciază *Nicu Rădulescu*, secretar de stat cu probleme turistice.

La standul României, ca și de altă dată, au fost reprezentate masiv birourile și firmele ardelenene, care reușesc să atragă cei mai mulți turiști din Ungaria. Dar s-a observat și un interes sporit față de piața ungurească și din partea întreprinderilor turistice de dincolo de Carpați. Acestea au popularizat serviciile oferite mai ales legate de Marea Neagră și de stațiunile montane din Valea Prahovei.

Ștefan Crâsta

ETNIILE LUMII

Un popor izolat de națiunea-mamă: albanezii din Italia

În 2001, sub egida Oficiului Central pentru Problemele Zonelor de Graniță și ale Minorităților Etnice din Ministerul de Interne al Republicii Italia a apărut, la Roma, raportul intitulat *Cultura și imaginile grupurilor lingvistice vechi de pe teritoriul Italiei*. (Mulțumim lui Marco Colombo, student al secțiilor de limbă și literatură maghiară și română ale Universității din Roma, pentru că ne-a pus la dispoziție această interesantă publicație.) Din raport rezultă că pe teritoriul actualei Italii trăiesc o serie de grupuri lingvistice, considerate „vechi”, deoarece ele se află pe aceste teritorii de mai multe secole, spre deosebire de grupurile alcătuite din imigranți din toate colțurile lumii, care s-au stabilit în Italia în ultimele zeci de ani. Dintre aceste grupuri vechi, patru sunt populații *germanofone* (e vorba despre minoritățile lingvistice: *walser, mochen/bernstolerisch, cimbră și carinziană*).

Există, apoi, etnici care au drept limbă maternă idiomuri romanice: *catalana, occitana, ladina*. Cum granițele politico-administrative ale statelor nu pot șterge întrepătrunderile de populații, nu pot acționa la separarea totală a etniilor și a limbilor, și în Italia trăiesc grupuri lingvistice care aparțin, prin etnie, cultură și limbă, popoarelor vecine. Așa este și grupul lingvistic de limbă *croată*. De-a lungul istoriei, mai ales în sudul Peninsulei Italice, în regiunile Puglia și Calabria, s-au așezat vorbitori de limbă *greacă* alcătuiți din comunități care au supraviețuit până în zilele noastre.

În Italia există și o veche comunitate de limbă albaneză. Între Italia și Albania au existat numeroase legături, atât comerciale, dar și de natură politică. (Ne gândim aici la tratatele italo-albaneze din 1926, 1927 – la care raportul nu face referiri – prin care Albania intră în sfera de influență a Italiei, și, mai ales, la anul 1936, când armata italiană anexează Albania.)

Albanezii din Italia alcătuiesc numeroase comunități, pe o arie geografică lar-

gă, din vârful „cizmei” peninsulare până în provincia Pescara, regiunea Abruzzo. Minoritatea albaneză din Italia se denumesc pe sine însăși cu etnonimul *arbëreshe*. Acesta provine din numele primului stat feudal albanez independent, *Arberia*, întărind concluzia că primele grupuri de albanezi s-au stabilit în Italia cu multe secole în urmă. Statul albanez actual, proclamat independent la 1912, se numește *Shqipëria*; albanezii își spun *shqipëri*, românește schipetari, în timp ce albanofonii din Italia își spun *arbëri*. Totuși, conștiința apartenenței la același popor, mitul aceleiași stat de origine, al aceleiași limbi și al aceleiași sânge și al eroului divinizat Skanderbeg, au făcut ca identitatea comunităților albaneze să reziste timpului. Nu e de neglijat faptul că numărul albanezilor din Italia e destul de important. La recensământul din 1921, albanofonii din Italia erau în număr de 80.282, alcătuiți din 46 de comunități locale. În anul 1999, în patru localități (din cele 46) nu mai trăia aici nici un vorbitor de albaneză, numărul total al minorității lingvistice fiind, în zilele noastre, de 70.342 de persoane. (Populația totală a Italiei este de 58 de mi-



Festivalul albanezilor din Italia

teritorial acestea sunt total izolate de Albania, de națiunea-mamă, limba și cultura lor fiind permanent supuse influențelor italiene. Albanezii au sosit în Italia în Evul Mediu, în valuri succesive. Cei mai mulți s-au refugiat după ce statul albanez a căzut în mâna turcilor, la sfârșitul anilor 1400. Timp de patru secole, albanezii au făcut parte din Imperiul Otoman și mulți dintre ei au trecut la islamism. Albanezii refugiați în Italia au rămas ortodocși, de rit greco-bizantin. Limba de cult este greaca, lucru care a dus la confuzia lor cu populația elenofonă din Italia. Deși cei mai mulți albanezi au imigrat în Italia din fața pericolului turcesc, primii

în țara lor de baștină. Ultima localitate albaneză din Italia a fost întemeiată în 1774: *Villa Badessa*, în regiunea Abruzzo – astăzi, în această localitate nu mai trăiește nici un vorbitor de albaneză.

Idiomul *arbërisht*, vorbit de albanezii din Italia, este o variantă de limbă arhaică a dialectului *tosc*, provenit din sudul Albaniei. Limba albaneză literară are la bază chiar acest dialect, așa că albanezii italieni încă se pot înțelege cu conaționalii lor, și după mai bine de cinci sute de ani de izolare. Limba albaneză vorbită în Italia este o limbă orală, care s-a propagat la nivelul familiei și al comunității. Totuși, din secolul al XVII-lea, la Roma au văzut lumina zilei scrieri literare de limbă albaneză (în 1762 apare *Viața Fecioarei Maria*, în albaneză, mai târziu, scriitorul albanez Gerolamo de Rada înființează aici o revistă, face traduceri, publică culegeri de folclor albanez). În mai 1901, albanezii din sudul Italiei s-au întrunit la Neapole într-un Congres, solicitând ca, în școlile din localitățile în care locuiesc și albanezi, alături de italiană să se predea și limba albaneză.

Comunitățile albaneze din Italia sunt, în mare majoritate, rurale. Beneficiază de un număr de peste 40 de instituții și asociații cu rol în păstrarea limbii și a identității. În afară de școli elementare, în comunele cu locuitori albanezi sunt asociații culturale locale, cercuri și grupuri folclorice, centre ecumenice, centre sociale, biblioteci, formații muzicale și de păstrare a tradițiilor,

posturi de radio locale. Există o *Ligă a Scriitorilor și Artiștilor Albanezi*, două muzee ale culturii etnice albaneze (*la Sao Paolo Albanese* și *la Civita*), o colecție de costume tradiționale albaneze (*la San Giorgio Albanese*), o Catedră de Limbă și Literatură Albaneză în cadrul Universității din Calabria. În ultimele decenii, în vederea manifestării apartenenței etnice, dar și pentru atragerea turiștilor, în localitățile albaneze din Italia se organizează diferite festivaluri sau concursuri. Astfel, în a doua duminică din mai, la *Santa Sofia d'Epiro* are loc în fiecare an, începând din 1961, manifestarea *Primăvara italo-albaneză*, la care iau parte reprezentanți ai tuturor comunităților. De mare succes se bucură și manifestarea inițiată în 1980 de postul local de radio din comuna *San Demetrio Corone*: *Festivalul cântecului arbëresh*, iar în luna august se organizează o săptămână a culturii *arbëresh*.

Presa scrisă de limbă albaneză din Italia e reprezentată prin nouă publicații, care apar la diverse intervale de timp. Una dintre reviste este bilingvă, fiind deopotrivă adresată și croaților din Italia. Dintre publicații, cinci se pot citi și pe Internet. Revista web a populației *arbëresh* din Italia se poate găsi la adresa: www.arbitalia.net, iar pagina cu date istorice, lingvistice și folclorice asupra minorității este www.arbitalia.it.

Publicația Ministerului de Interne al Italiei conține și o consistentă descriere a folclorului *arbëresh*, cu numeroase exemple de poezie populară, obiceiuri, descânțecuri în albaneză. Trecând cu ochii peste texte, am recunoscut o seamă de cuvinte existente și în română, acele cuvinte pe baza cărora s-a stabilit că limba noastră se înrudește cu albanza, una dintre cele mai vechi limbi, limba vechilor pelasgi și iliri, poate baza tuturor celorlalte limbi indo-europene, după cum menționează și autorul raportului și după cum repetă, de câte ori au ocazia, intelectualii albanezi din Italia.

Traducere și comentariu:
Anamaria Brad
și Mihaela Bucin



Muzeul de Etnografie din Civita

lioane.) Cele mai multe comunități albaneze se află în provincia *Cosenza*, regiunea *Calabria*, dar și în provinciile din regiunile *Sicilia*, *Molise*, *Basilicata*.

O trăsătură caracteristică importantă a comunităților albaneze din Italia este că

albanezi sosiți în Italia nu au fost transfugați sau exilați, ci soldați mercenari. În secolul al XV-lea, regii Neapolului angajau adesea soldați albanezi pentru înăbușirea revoltelor locale. Acești soldați au primit proprietăți în regat și nu s-au mai întors

Sunt atâtea locuri unde Dumnezeu are nevoie de oameni care să lase tot și să slujească (I)

– de vorbă cu evangelistul Marius Ianc –

Cu o lună în urmă, între 26 și 29 februarie, Biserica Baptistă română din Micherechi a organizat patru seri de evangelizare, la care au invitat patru păstori din România și Ungaria pentru a transmite „Vestea Bună” oamenilor: *Csiszár István* din Bichiș, *Doru Hnatiuc* din Oradea, *Marius Ianc* din Jebel și *Tisza Attila* din Kaposvár.

În a treia seară de evangelizare, numeroșii oaspeți ai bisericii au avut posibilitatea să asculte mesajul lui Dumnezeu prin fratele evangelist Marius Ianc, originar din Timișoara. Pastorul Marius Ianc este căsătorit, pe soția sa o cheamă *Tabita*, și au o fetiță de 14 ani *Lavinia Debora*. Stând de vorbă cu fratele Ianc, l-am rugat să ne împărtășească chemarea lui la pocăință din partea lui Dumnezeu, explicând totodată și importanța și necesitatea continuă a evangelizării.

– La început am vrut să fiu un bun electronist. Am muncit, am făcut școală și când am ajuns să lucrez în domeniu, în permanență am avut în inimă dorința să îl caut mai mult pe Dumnezeu. Într-o zi, Dumnezeu mi-a ieșit în față și – ca și la Apostolul Pavel, pe drumul Damascului – m-a chemat și mi-a spus: „Vreau să vii după mine, și vreau să mă slujești.” Atunci am făcut facultatea de teologie, și de-atunci, de 13 ani, sunt pastor în Biserica Creștină Baptistă din Jebel, județul Timiș. Dar în acești ani am mai păstorit și alte câteva biserici din împrejurimi și o biserică din Timișoara. În toți acești ani am considerat că Dumnezeu are nevoie de un om care să stea în spărtură. Atâtea spărturi există în lucrarea lui Dumnezeu, în lucrarea din biserici.

Sunt atâtea locuri unde Dumnezeu are nevoie de oameni care să fie gata să lase tot și să slujească,

încât eu am căutat să încurajez și pe alții să facă acest lucru. De altfel, împreună cu biserica din Jebel am reușit să plantăm, să începem alte biserici în jurul Jebelului în județul Timiș, între Timișoara și granița cu Iugoslavia, o zonă din România unde sunt foarte puține biserici evanghelice. Am încercat să



motivez frații și tinerii, să iau cu mine și să mergem în sate, unde oamenii n-au auzit niciodată de pocăință. Acești oameni aveau o religie, dar o religie tradițională și veneau la biserică poate numai la Paști și la Crăciun. Însă nu știau ce înseamnă să ai relație personală cu Domnul Isus Cristos. În felul acesta am început să simt că Dumnezeu mă cheamă tot mai mult să fiu un evangelist. Am început să fac evangelizări în biserica mea și în satele acestea, din împrejur.

Ce este o evangelizare?

Unii poate s-au întrebat, și poate se mai întreabă și astăzi, „ce este o evangelizare?”, și „dacă mai avem nevoie astăzi de evangelizări?”. „Oare nu suntem astăzi suficient de religioși să nu mai avem nevoie de evangelizări?” Aș vrea să spun că Cuvântul „evangelizare” vine de la cuvântul „evangelia”, iar cuvântul „evangelie” vine din limba greacă, unde „euangelion” înseamnă „veste bună”.

Cred că cea mai bună veste care a fost spusă vreodată în Universul acesta este vestea că Fiul lui Dumnezeu, Domnul Isus Cristos a venit pe Pământul acesta să trăiască, să moară

pentru noi, să ne răscumpere din păcat și să ne dea mântuire la toți aceia care vin și cred în El.

Atunci când facem evangelizare, nu facem altceva decât spunem oamenilor această „Veste Bună”. Oamenii sunt păcătoși, noi toți ne-am născut în păcat și trăim în păcat. Am amintit în cadrul predicii la Micherechi că chiar dacă sunt oameni care cred că nu au păcătuit niciodată, să se gândească numai dacă au mințit sau nu vreodată în viața lor, pentru că Biblia spune pe ultima pagină a ei că împreună cu ucigașii, cu vrăjitorii, cu curvarii sunt și toți mincinoșii care vor ieși din Cer și vor ajunge în ladul lui Dumnezeu. Dumnezeu ne cheamă la o adâncă cercetare. Cred că astăzi, în generația de oameni în care noi trăim, păcatul este lăsat să treacă pe lângă noi. Oamenii încearcă să minimizeze păcatul. Mă gândesc la faptul că în învechime peste cetățile unde erau homosexualii s-a coborât foc din Cer, de exemplu peste Sodoma și Gomora. Sau când cineva era prins în păcatul curviei, era omorât cu pietre la marginea satului. Astăzi dăm legi în parlamentele țărilor, în care îi aprobăm pe homosexuali. Astăzi toate televiziunile și toate revistele sunt pline de imagini destrăbălate. Astăzi copiii noștri cresc de mici cu aceste imagini, cu această noțiune despre păcat.

Oamenii încep să creadă că nimic nu mai este păcat.

Cred că Dumnezeu ne-a chemat pe noi, acei credincioși care simt că vor să trăiască după Cuvântul lui Dumnezeu, să fim astăzi o lumină în generația în care Dumnezeu ne-a așezat. Să încercăm să luăm din nou Scriptura și s-o trăim așa cum este ea și să putem să împlinim Cuvântul lui Dumnezeu, chemând oamenii la pocăință sinceră. Pe unii pocăința îi sperie, ei cred că este ceva de speriat, însă pocăința nu este ceva care să ne sperie, ci este ceva care să ne schimbe.

(Va urma)

– păcăș –

Vremea semănatului

Trăim într-o vreme în care Cuvântul Evangheliei care în Biblie este comparat cu o sămânță pe care semănătorul o seamănă într-un ogor, se răspândește așa cum niciodată nu s-a mai răspândit de-a lungul istoriei. Noi, ca mădulare ale Bisericii lui Dumnezeu, avem o responsabilitate majoră,

bit cu putere de convingere despre mântuire, iar fratele *Daniel Negrea* din Arad a lădat numele Domnului. În seara de 17 martie, slujitorul Evangheliei a fost *Beni Poduț*, iar frații *Bogdan Daniel*, *Florin Naghiu* și *Ionel Chichinești* au slăvit pe Domnul prin cântări. În data de 18 martie au slujit Dom-



aceea de a face cunoscută Evanghelia la orice făptură.

Săptămâna dintre 15–21 martie a fost o vreme a semănatului pentru cei ce seara de seară au venit la Biserica Penticostală „Betel” din Micherechi, unde Semănătorul, folosindu-se de slujitorii Lui, a lucrat ogoarele fiind la dispoziția Lui.

Nădăduim că și de data aceasta, așa cum ploaia și zăpada nu se întorc fără rod la Dumnezeu, așa și Cuvântul Evangheliei vestit în această săptămână să aducă mântuire tuturor celor care au fost prezenți la închinare, bucurându-se împreună cu noi de vestea bună prezentată de Evanghelie.

Slujitorii Domnului folosiți în lucrare în această săptămână de evangelizare plină de har au fost păstori, slujitori ai Evangheliei în special din România.

În prima seară, cea din 15 martie, Evanghelia a vestit-o fratele *Teofil Tripo*, pastor al Bisericii Baptiste din Micherechi. Lauda și închinarea au făcut-o grupurile de copii, tineri și bărbați ale bisericii noastre.

În a doua seară, fratele *Viorel Manole*, pastor baptist în Ștei (județul Bihor) a vor-

nului fratele pastor *Ghiță Popa*, împreună cu un grup de la biserica Tabor din Oradea.

Vineri, la 19 martie, fratele pastor *Nicu Stoia* din Timișoara a vestit Evanghelia, iar sora *Claudia* din Viena a glorificat numele Domnului prin cântări.

Sâmbătă, la 20 martie, fratele pastor *Ioan Bogdan* din Biserica Tabor din Oradea a vorbit despre necesitatea botezului în apă, iar frații *Daniel Bodog* și *Gabi Stanici* (Biserica Filadelfia, Oradea) au vestit Evanghelia și l-au slăvit pe Domnul atât în limba română, cât și în limba maghiară.

La invitația făcută în ultimele momente ale evangelizării, înainte de rugăciunea de final, două persoane, *Varga Lajosné* și *Simona Forogău*, au ieșit în față, predându-și viața Domnului Isus.

A fost o săptămână în care sufletele care au dorit hrană spirituală au beneficiat de harul lui Dumnezeu. Mulțumim în primul rând lui Dumnezeu pentru binecuvântarea Lui și apoi tuturor celor care au venit să primească sămânța adevărului în ogorul inimilor lor.

Viorel Bogdan



RUGĂCIUNILE SĂPTĂMÂNII

Rugăciunea de vineri

Doamne Iisuse Hristoase, Mântuitorul cel dulce al sufletului meu, în această zi a Răstignirii Tale, în care pe Cruce ai pătimit și ai luat moarte pentru păcatele noastre, mă mărturisesc înaintea Ta, cum că eu sunt cel ce Te-am răstignit cu păcatele mele cele multe.

Mă rog însă Bunătății Tale celei nespuse, să mă învrednicești cu Darul Tău, Doamne, ca și eu să pot răbda patimi pentru credință, speranța și iubirea ce le am către Tine, precum Tu, Cel îndurat ai răbdat pentru mântuirea mea.

Întărește-mă, o, Doamne, ca de astăzi înainte să port Crucea Ta cu bucurie și cu mare căință, și să urăsc cugetele mele și voînțele mele cele rele. Să dește în inima mea întristarea de moartea Ta, ca să o simt precum au simțit-o iubita Ta Maică, ucenicii Tăi și femeile purtătoare de mir, ce stăteau lângă Crucea Ta.

Luminează-mi simțirile cele sufletești, ca să se miște și să priceapă moartea Ta, precum ai făcut de Te-au cunoscut făpturile cele neînsuflețite, când s-au mișcat la Răstignirea Ta, și mai vârtos, cum te-a cunoscut tâlharul cel credincios și pocăit, și ți s-a plecat, de l-ai pus în rai. Dă-mi, Doamne, și mie, tâlharului celui rău, Darul Tău, precum atunci l-ai dat aceluia și-mi iartă păcatele, pentru Sfintele Tale Patimi, și cu bună întoarcere și căință mă așează împreună cu el în Rai, ca un Dumnezeu și Ziditor ce-mi ești.

Mă închin Crucii Tale, Hristoase, și pentru iubirea Ta către noi, zic către dânsa;

Bucură-te, cinstită Cruce a lui Hristos, pe care ridicat și pironit fiind Domnul a mântuit lumea!

Bucură-te, pom binecuvântat, pentru că tu ai ținut rodul vieții, care ne-a mântuit de moartea păcatului.

Bucură-te, drugul cel tare, care ai sfărâmat ușile iadului.

Bucură-te, cheie împărătească, ce ai deschis ușa Raiului.

O, Hristoase al meu răstignit, câte ai pătimit pentru noi! Câte răni, câte scuipări și câtă ocară ai răbdat pentru păcatele noastre și pentru a ne da încă pildă de adevărată răbdare în suferințele și necazurile vieții acesteia!

Și fiindcă acestea ni le trimite Dumnezeu pentru păcatele noastre, ca să ne îndreptăm și să ne apropiem de El, și așa, numai spre folosul nostru ne pedepsește în această viață. De aceea, rogu-mă Ție, Stăpâne, ca, la necazurile, ispitele și durerile câte ar veni asupra mea, să-mi înmulțești împreună și răbdarea, puterea și mulțumirea, căci cunosc, că neputincios sunt de nu mă vei întări; orb de nu mă vei lumina; legat de nu mă vei dezlega; fricos de nu mă vei face îndrăzneț; pierdut de nu mă vei cerca; sclav de nu mă vei răscumpăra cu bogata și Dumnezeiasca Ta putere și cu Darul Sfintei Tale Crucii, căreia mă închin și o măresc, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

„În comunitate cu călugării”

Cu acest titlu se va deschide la sfârșitul acestei săptămâni, duminică, la Esztergom (Strigoni), o expoziție fotografică a artistului fotograf grec *Kostas Agryris*.

Vernisajul fotografiilor realizate printre călugării de la Muntele Athos în

perioada 1991-1995 va avea loc în data de 28 martie, cu începere de la ora 16.00, la Muzeul Creștin din Esztergom (Pița Mindszenty nr. 2). Lucrările artistului fotograf din Grecia vor putea fi vizionate până în data de 6 mai a.c.

Cuminecarea copiilor la Bătania

La chemarea preotului paroh *Ilie Ciocan*, la începutul acestei săptămâni, un grup de copii de la școala și de la grădinița românească din Bătania s-a împărțit cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos. Copilașii cu vârsta cuprinsă între 4 și 7 ani au sosit la biserică împreună cu educatoarea și învățătoarea lor, ascultând la început rugăciunile părintelui Ciocan, care se rostesc înaintea fiecărei împărțășanii.

„Unii copilași au mai fost cu părinții sau cu bunicii lor la biserică și chiar s-au mai împărțit, deci nu a fost o noutate pentru ei”, ne-a declarat părintele paroh. „Bineînțeles, am dori să-i avem în biserică în posturile de peste an și pe cei mai mici credincioși din comunitatea noastră, să învețe încă de la vârstă fragedă



care este esența împărțășaniei, cum trebuie să se facă aceasta. Cred că dacă se vor obișnui încă din copilărie cu

aceste tradiții sfinte ale Bisericii noastre, atunci când vor fi mari, vor privi aceste lucruri în mod natural și vor

fi membri activi ai bisericii noastre.” Biserica ortodoxă din Bătania, la fel ca alte biserici de-ale noastre din Ungaria, se poate mândri mai mult cu trecutul decât cu prezentul. Această comunitate a fost renumită, de exemplu, după puternicul și numerosul cor bărbătesc care cânta la fiecare slujbă duminicală și de sărbătoare. Azi, marea majoritate a vrednicilor cântăreți și credincioși ascultă liturgiile împreună cu îngerii, sperând ca biserica lor să fie și în viitor pătrunsă de cântări și de rugăciuni ale nepoților și strănepoților lor.

- va -



CONCURS

Poezie și proză

Centrul Cultural „Erkel Ferenc” din Giula publică un concurs de poezie și proză pentru elevii din școlile generale și din liceele din acest oraș. În categoria poeziei, se vor înainta cel puțin 2, dar cel mult 4 lucrări, care nu pot fi mai lungi de câte 48 de rânduri și trebuie bătute la calculator sau mașina de scris. În categoria proză se așteaptă nuvele sau povești, de asemenea bătute la mașină, pe format A/4. Lucrarea trebuie să se încadreze între 2-6 pagini. Lucrările vor fi trimise până la 1 aprilie, la Centrul Cultural „Erkel”. Pe plic se cere însemnarea unui moto și numele, respectiv adresa concurentului.

Vacanțe și examene școlare

Deși mai sunt trei luni până la vacanța de vară, elevii se pot gândi deja, ce vor face în vacanțele din anul școlar următor. Ordinul ministerial despre programul anului școlar 2004-2005 a fost elaborat mai devreme ca niciodată.

În ce privește datele, nu sunt prevăzute schimbări radicale. Anul nou de învățământ va începe la 1 septembrie și se va încheia la 15 iunie. Numărul efectiv al zilelor de curs este de 181. Vor fi trei vacanțe în timpul anului școlar: oficial între 2 și 5 noiembrie, dar luând în considerație și zilele de sârbătoare și de week-end, vor

ieși în total 9 zile de repaus. Vacanța de iarnă va fi mai lungă, de aproape două săptămâni și se va încheia la 3 ianuarie 2005, iar cea de primăvară va fi între 24 și 29 martie.

Marea schimbare va surveni în viața liceenilor, care – pentru prima dată – vor da examen de bacalaureat în două trepte. Examenele în scris vor începe la 6 mai în școlile de naționalitate și se vor încheia la 30 mai, iar examenul oral se va desfășura – după opțiunile elevilor – între 8 și 14 iunie la nivel superior și între 20 iunie și 1 iulie la nivel mediu.

I. K.

Succese la un concurs de istorie

În cinstea zilei de 15 Martie, s-a inițiat și în orașul Giula un concurs școlar de istorie, la care s-au prezentat cele 8 școli ale orașului, în total cu 12 grupe formate din câte 4 elevi. Tema din care s-au pregătit elevii a fost epoca reformei și anul revoluționar 1848.

Școala Generală Românească din Giula a fost reprezentată de patru elevi din clasa a 8-a: *Edina But, Mariana Bakics, Attila Lipcsei și Gergő Nagy*. Prin buna lor pregătire și prin cunoștințele lor temeinice, acești elevi s-au clasat pe locul doi, spre marea lor bucurie și spre mândria profesoarei lor de istorie *Ana Secan Navratil*.

Sunt copil ca fiecare

de Adrian Păunescu

*Sunt copil ca fiecare
Și mă joc mereu,
Jucăria cea mai mare
Este tatăl meu.*

*Și când tata nu-i acasă
Ci-i altundeva
Jucăria cea frumoasă
Este mama mea.*

*Și când mama și cu tata
Sunt plecați de-aici
Pentru joc, să țineți seama,
Am niște bunici.*

*Scumpă mamă, dragă tată
Roata nu stă-n loc,
Că voi fi și eu odată
Jucărie-n joc.*



Veverița a vrut să-și facă o casă împreună cu maimuța

Pe o ploaie cu găleata, o maimuță se adăposti sub un copac, tremurând toată și de frig, și de frică, mai ales când vedea fulgerele și auzea trăsnetele. Deodată, în spatele ei, se simți un foșnet ușor. Când se uită, dădu cu ochii de o veveriță, zgribulită și ea, de ploaie și frig.

– Ce-ai zice, veveriță, ca mâine dis-de-dimineată se începem să ne facem un adăpost și când o mai ploaie, să nu mai stăm așa pe-afară și să înghețăm de frig? – îi vorbi maimuța.

– Ai dreptate. Măine adunăm tot ce ne trebuie și ne făurim o căsuță, îi răspunse veverița.

Și poate că ar fi trecut a doua zi la muncă, dar di-

mineața răsări un soare puternic, cald și dătător de viață. Maimuța începu să zburde dintr-un copac în altul și la fel și veverița. Se întâlniră pe o cracă și maimuța o întrebă:

– Când vrei să începem casa?

– Să mai zburdăm puțin și pe urmă o să trecem noi la lucru! – îi răspunse veverița și uite-o nu e, pe altă creangă.

Se zbenguiră așa până seara târziu, când soarele asfințise și acum iar se răcorise afară. Se întunecă, nori deși se adunară, iar din ei se porni să cadă o ploaie mărunță. Sub același copac maimuța se întâlni din nou cu veverița.

– N-ai vrut să ne facem

casă! Acum iarăși dărdăim aici de frig!

– Îți făgăduiesc că mâine în zori o începem, îi răspunse veverița.

Dar zorii dimineții aduseră din nou soarele arzător pe cer, încălzind pământul; și cele două, maimuța și veverița, iar trecură la joacă, sărind de pe o creangă pe alta, și dintr-un pom într-altul, uitând de lucru. Și seara, una: „Bârrr! și alta „Hapciu!”. Și, cele două lenevitore, dacă n-au răcit rău de tot până azi, tot se mai amăgesc când e frig să-și facă o casă împreună, iar a doua zi de dimineată uită, când apare soarele... Că după soare vine ploaie, și după ploaie, vreme bună...

(Poveste italiană)

Oaspeți din Vaslui la „Bălcescu”



Luni, la 22 martie, Liceul „Nicolae Bălcescu” din Giula a primit o delegație de elevi ai Liceului „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui. Acești tineri din România, care au participat înainte la Festivalul Francofon din Pécs, s-au pregătit cu mai multe spectacole culturale, pe care au avut posibilitatea de a le prezenta în sala de teatru a Centrului Cultural.

La început, publicul a putut urmări o piesă interpretată de liceenii din Vaslui în limba franceză, „Candide” de Voltaire. În continuare, un grup de fete și băieți au interpretat o co-

regrafie tinerească, plină de elan și ritmuri antrenante pe muzică ușoară dans. Acest

montaj a câștigat admirația publicului, producția fiind răsplătită cu multe aplauze. După o scurtă pauză, echipa de băieți „Grădinița” a interpretat câteva cântece de muzică ușoară. Cântăreții echipei au avut un mare succes, mai ales la fetele liceului nostru, care au aclamat cu entuziasm, bătând din palme și mișcându-se în ritmul muzicii. Programul oaspeților s-a bucurat de o primire caldă din partea publicului, iar elanul tinerească a unit într-o adevărată sărbătoare culturală oaspeți și gazde.

– Im –



Ghicitori

Otilia Cazimir

Ghici! Ghici! Ghici!

Zi-i pe nume!

Din grădina lui Mihai,
De sub tufe de urzici,
A ieșit un ghem de scai
Ca să caute furnici:
Uite-l colo, uite-l ici...
Zi-i pe nume, cine-i?
Ghici!

(iniciu)

Cum o cheamă

Roșioară și codată
Umblă noaptea prin poiată,
Și la noi, și la vecini,
Ca să cumpere găini.
De plătit, nu le plătește,
Dar pe loc le jumulește!
Cum o cheamă?

(vârșit)



Cine nu-l cunoaște

Chel ca-n palmă, bosumflat,
Zi și noapte stă culcat.
S-ar scula și el, vezi bine,
Însă curpenul nu-l ține...
Cine nu-l cunoaște?
Cine?

(invers)

Cine-i oare?

Merge, merge – greu ajunge!
Are coarne – dar nu-mpunge.
E ghebos
Și fricos,
Iar când iese la plimbare,
Își ia casa de-a spinare.
Cine-i oare?

(melu)

Ce să fie?

Frunze n-are,
Nu-i nici floare.
În păduri și pe ogor,
Prin grădini și-n deal la vie,
Stă mereu într-un picior,
O umbrelă de hârtie...
Ce să fie?

(înclădit)

O săptămână plăcută la Bușteni

În ziua de 8 februarie, aproape 50 de elevi și profesori din Școala Generală și Liceul Românesc N. Bălcescu din Giula am luat drumul spre Bușteni, România. Era o zi de duminică, tocmai potrivită pentru a călători cu autobuzul. Cursul de schiat nu s-ar fi realizat dacă Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria nu ar fi sponsorizat această călătorie. Cu zile mai devreme ne-am putut înscrie pentru excursie la doamna profesoară *Eva Cserhádi*. Deși am pornit dis-de-dimineață, totuși nu ne-am simțit obosiți pentru că am așteptat să ajungem cât mai repede în munți. Din păcate, la vamă am așteptat aproape o oră și jumătate, timp în care am fost foarte nerăbdători. Dar la urma urmei am trecut de vamă, grăbindu-ne spre țelul nostru, spre Bușteni. Am ajuns în stațiune duminică seara, cam pe la ora șapte, și pot să spun că nu prea eram obosiți. Astfel, ziua următoare, luni dimineața ne-am trezit odihniți și abia așteptând să schiem.

În fiecare dimineață ne-am trezit cam pe la ora opt după ora României. După micul dejun, la ora 9 am pornit zi de zi la Predeal sau la Poiana-Brașov, unde am avut piste bune pentru schiat. Stațiunea Predeal era de 15 minute de Bușteni, astfel nu trebuia să călătorim prea mult. De la ora 9 până după masă la 4 eram la schiat, bine-nțeles, între timp făceam și câteva pauze mai scurte. În primele două zile am avut un timp minunat, o vreme tocmai bună pentru schiat, dar în zilele următoare s-a stărnit un vânt puternic, încât te ținea într-un loc când ai fi pornit pe pârtie în. În timpul schiatului ne-am distrat foarte bine, mai ales când careva dintre noi cădea și se rostogolea prin zăpadă. Fetele din clasa a 6-a încă nu știau să schieze deloc, astfel ele abia aici au luat primele ore de schi. Dar după aproape o săptămână, fiecare dintre ele știa deja destul de bine. Problema a fost numai că pe când au învățat cu toții să schieze și chiar au gustat plăcerea acestui sport de iarnă – a trecut săptămâna și a sosit timpul când a trebuit să ne reîntoarcem din nou acasă. După câte-o zi de schiat am obosit destul de bine, astfel nu ne trebuia leagăn și cântec de leagăn pentru a adormi.

Eu am mai fost și în anul trecut în tabără de schi, dar acum parcă a fost și mai bine. Probabil că dacă anul viitor ne vom duce iarăși, atunci îmi va plăcea și mai mult. A fost bine și pentru că am fost un grup de prieteni, o „gașcă” bună care ne-am dus peste tot și tot timpul împreună, ca niște frați.

De fapt, în acest an s-au putut duce la schiat acei elevi cei care nu au fost în anul trecut. Dar fiindcă înainte de plecare au mai fost câteva locuri libere, ne-am putut prezenta și noi, câțiva dintre cei care au mai fost și altă dată.



Când a sosit timpul să ne facem iarăși bagajele, nu prea ne-a venit să împachetăm, pentru că prea bine ne-am simțit în zilele trecute. Iar dacă depindea de noi, elevii, am mai fi rămas măcar încă o săptămână. Dar această idee a rămas numai un vis care, sperăm, se va împlini în

viitor. Deci, în 15 februarie, tot într-o duminică dimineață am luat drumul spre Giula. Ajungând acasă, le-am povestit părinților mei mult despre ce s-a întâmplat în această săptămână de neuitat, petrecută în Carpați.

Attila Soós, clasa IX/B

În amintirea povestitorului „Vasile Gurzău”

În data de 19 martie, biblioteca din Micherechi a organizat a doua ediție a concursului de povești „Vasile Gurzău”. Din clasele 1–8 au participat în total 40 de elevi. Cei din clasele inferioare s-au pregătit cu povești, iar cei mari cu întâmplări din viața satului, auzite de la bunici, de la oamenii mai în vârstă.

Juriul a fost compus din profesoarele *Maria Gurzău Czeglédi*, nepoata povestitorului, *Mihaela Bucin* și *Maria Martin*.

Copiii premiați au fost:

clasele 1-2

I. Jennifer Juhas (cl. a 2-a), II. Rebeca Gherasim (2), III. Szabolcs Ruja (1); premiu special: Viola Netea (2) și Dora Pătaș (2).

clasele 3-4

I. Aneta Solcan (4), II. Andreea Martin (4), III. Nancy Tripo (4); premiu special: Patricia Bondar

clasele 5-6

I. Gheorghe Martin (5), II. Emese Sava (6), III. Maria Martin (5); premiu special: Attila Cioca (5) și Emese Antal (6)

clasele 7-8

I. Patricia Petrușan (7), II. Maria Ruja (7), III. Greta Ruja (7); premiu special: Benjamin Borszédi (7)

În numărul următor vom reveni cu amănunte despre acest concurs.

REZONANȚE

Zile de reculegere fizică și spirituală

Din motive familiale am petrecut câteva săptămâni în Germania. Circumstanțele deosebite în care mă aflasem mi-au prilejuit multe ore de răgaz spiritual și de reculegere. Am umblat mult pe la biblioteci și muzee, am vizionat expoziții, concerte și spectacole de teatru, am spicuit printre numeroasele canale și programe de televiziune, am citit presa cotidiană și periodică. În acest fel, m-am recomfortat fizic și spiritual, și am avut, în plus, timp să reflectez asupra celor văzute și auzite. Impresiile variate, deseori controversate, m-au amestecat uneori, dar anumite fenomene și constatări puteau fi luate drept generale, cu valabilitate unanimă. Printre numeroasele constatări m-aș opri acum la un aspect care merită atenție și aici, în condițiile noastre din Ungaria.

Și opinia publică din Germania are mari probleme cu morala, cu cinstea, cu categorii specifice ale eticii și ale moralei individuale și publice. Familia, celula de bază a societății este în stare de criză, oamenii și-au pierdut credința, mulți trăiesc fără nici un Dumnezeu, dar și fără nici un căpătâi, iar alții gonesc după vițelul de aur. În familie, fiecare este preocupat să se „realizeze”, să se „împlinească”, indiferent care ar fi prețul, tocmai în detrimentul celorlalți membri ai familiei. Și atunci se întâmplă ca dintr-o familie, în timp ce tatăl aleargă după venituri cât mai mari, mama se plimbă dintr-un magazin într-altul sau de la un curs

de universitate populară la altul sau își omoară timpul în alt chip deseori inutil, în timp ce copiii nu știu ce să mai facă. Și atunci se apucă de nebunii și de narcotice. Prin urmare, presa e plină cu reportaje despre tineri criminali sau tinere victime ale unor violențe comise tot de minori. În aceste condiții, presa de bulevard are tematică din abundență. Mai mult chiar: scandalurile pe care nu le provoacă viața, le creează posturile de televiziune prin emisiuni de tip survivor, big brother sau bachelor. Deci, în această direcție cititorul, vrând-nevrând, asistă – sau chiar se implică – în acest proces de dezagregare morală de dimensiuni sociale.

Pe de altă parte se constată un contraatac tot mai energic din partea sferei civile: o seamă de fundații, societăți și asociații luptă împotriva acestor fenomene periculoase, iar Biserica își face auzit glasul tot mai marcant – și nu numai din amvon, ci deschizând porțile bisericilor, pășind pe stradă, antrenând, mobilizând, convingând.

Prin toate posibilitățile oferite azi de medii și mijloace electronice, tot mai mulți oameni de bun simț: cercetători și actori, fețe bisericești și pensionari lucizi, încearcă revenirea la modul de trai tradițional, la viața familială normală, în care copilul să nu fie crescut de doi tați sau de două mame (sau de nici unul sau de alta), în care valorile morale generale valabile să fie iarăși apreciate, recâștigându-și

locul în sistemul normelor morale. În acest sens am putut citi în ultimele săptămâni tot mai multe scrieri apreciind prețul vieții umane, despre valoarea vieții trăite în condiții spirituale și etice demne. Iar în această ordine de idei s-a reflectat tot mai des și din diverse aspecte asupra Postului, acum, în preajma Paștilor. Se apreciază încărcătura spirituală a acestor săptămâni care ar trebui să îndemne spre meditație și curățire fizică, dar și mentală, spirituală. Se atrage atenția asupra importanței ca omul să trăiască faze de liniște, de reculegere și de reflecție. Postul nu trebuie să fie neapărat o perioadă în care omul – și nu numai omul credincios – să rabde foamea și setea, ci un timp de reculegere în care să se oprească, primenindu-și trupul și sufletul. Și toate astea nu numai pentru că am ajuns să trăim zilele unei primăveri noi, ci pentru că am ajuns la un moment de limită, la un pas de dezagregarea definitivă a valorilor, la un pas de pierderea înțelepciunii pe care a acumulat-o omenirea de bună credință și oamenii cu mintea lucidă secole de-a rândul.

– ilda –

Festival de filme
româno-maghiar

Trei filme documentare, dintre care unul românesc, au câștigat premiul Festivalului româno-maghiar, desfășurat la Sfântu Gheorghe, în perioada 16–21 martie. Juriul a decis ca premiul special să nu fie acordat, însă au fost premiate trei producții: „Eu și televizorul” (regizor Papp Bojana), filmul „Aurolac” (regizori Sorin

Iliesiu și Ioan Groșan) și „Căliba de aur” (regizor Zsigmond Dezső). Premiul pentru cel mai bun regizor a fost împărțit între Almási Tamás și Dumitru Budrala. Scopul declarat al festivalului a fost acela de a prezenta și de a premia filmele documentare după conținut și valoare artistică.

I. K.

Vreți contacte cu românii
din Ungaria?

3.

Stimați cititori, redacția noastră este solicitată în nenumărate rânduri atât de organizații din țară, cât și din România, să intermedieze pentru a lua legătura cu comunitatea românească din această țară. În următoarele numere ale Foii, în acest colț de pagină, vom publica adresele organizațiilor, asociațiilor, instituțiilor noastre românești cu scopul de a vă completa baza de date despre românii din Ungaria.

Reprezentanțe

Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria

5701 Giula, str. Eminescu nr. 1

Tel., fax: (+36-66) 463-951

Președinte: Traian Cresta

Șef de oficiu: Tiberiu Iuhas

E-mail: atru@mail.globonet.hu

Autogovernarea Română Locală

5726 Micherechi, str. Kossuth nr. 80

Tel., fax: (+36-66) 277-570

Primar: Teodor Martin

E-mail: mehkerek@freemail.hu

Coaliția Românilor din Ungaria

5726 Micherechi, str. Kossuth nr. 80

Tel., fax: (+36-66) 277-570

Președinte: Teodor Martin

Secretar: dr. Gheorghe Ruja

Tel.: (+36-30) 228-3250, fax: (+36-66) 362-165 int.: 138

E-mail: mehkerek@freemail.hu

Misiuni diplomatice

Ambasada României

1146 Budapesta, str. Thököly nr. 72

Tel.: (+36-1) 384-0271, (+36-1) 352-0271, fax: (+36-1)

343-6035

Ambasador: Călin Fabian

E-mail: postmaster@roembud.axelero.net

Consulatul General al României

6720 Seghedin, str. Kelemen nr. 5

Tel., fax: (+36-62) 424-431, (+36-62) 424-429

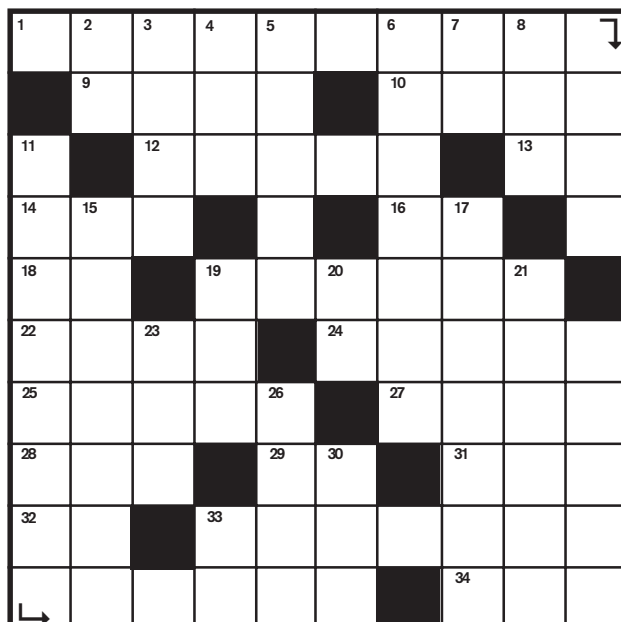
Consul general: Andrei Oancea

E-mail: consgenrom@mail.datanet.hu

Domnitori români de odinoară

ORIZONTAL: 1. Voievod al Moldovei (1457–1504) 9. Mod de exprimare, de comportare 10. Cu greu, anevoie 12. Trăsnit, zburdalnic 13. Număr! 14. În pântec la – cicar! 16. DeDe! 18. Așa începe – hora! 19. Devia, falsifica 22. ... Tiranul, domn al Moldovei (1591–1595) 24. Domn al Țării Românești (1457–1504) 25. Încet, binisor 27. Gustul oțetului (la plural și feminin) 28. VBO 29. TeDe! 31. Pui – amestecat! 32. Doi roman 33. Nume bărbatesc 34. Și acest naș – s-a cam încurcat!

VERTICAL: 2. Tusă – goală 3. Vulcan activ în Sicilia 4. Chiar, măcar 5. Nu negru! 6. Lampa mică 7. Eben – pe jumătate! 8. Liniștit, domol 11. Voievod



al Țării Românești (1593–1601) 15. Vapor, navă 17. Conte „hirit” ardelean 19. Nume de fată 20.

Televizor 21. ... Năstase 23. Ab...! 26. Cunos, sunt informat 30. 650 – la romani! 33. Noua Zelandă. - ah -

Școala română din Chitighaz așteaptă elevii în condiții optime

Suntem în perioada când părinții trebuie să se hotărască în care școală să-și înscrie copiii care au împlinit vârsta de șase ani. În localitățile românești unde funcționează și școală ungurească, instituția de naționalitate duce o luptă pentru fiecare copil, convingându-i pe părinți de avantajele acesteia. Școala românească din Chitighaz, în zilele de 5 și 6 aprilie, așteaptă ca părinții să-și înscrie odraslele la această instituție. Iar pentru a-i ajuta să decidă în această privință, corpul profesoral al instituției românești prezintă mai jos avantajele și posibilitățile acestei școli.

În anul 1993 s-au sărbătorit 200 de ani de la înființarea școlii române confesionale din Chitighaz. Organizarea sistemului școlar minoritar a devenit posibilă după legea „Ratio Educationis” din 1777, emisă de împărăteasa Maria Tereza. Aceste școli au fost școli confesionale, adică ele erau organizate și controlate de Biserică, de preotul locului.

În comuna Chitighaz, instruirea și educația școlară a început în anul 1793, primul învățător, consemnat drept „magistru școlar” a fost Pop Oltean. Școala a fost instalată într-o casă din apropierea bisericii. La început, numărul copiilor înscriși era mic, la fel, și frecvența școlară era redusă, căci copiii au fost în majoritate copii de oameni săraci, care trebuia să ajute acasă, în muncile gospodărești, în lucrările agricole. Abia după legea 38 din 1868, emisă de Ministerul cultelor și al învățământului public al timpului, învățământul „popular” a fost pus pe baze noi de obligativitate. De atunci, copiii care au împlinit 6 ani au fost obligați să frecventeze școala. Prin urmare, în 1893 numărul elevilor a crescut la 418. Programa școlară s-a redus pe atunci la scris, citit, socotit și cântări bisericești. În timpul acela, dascălul școlii românești a fost Ștefan Dolga, care a instruit învățaceii din Chitighaz timp de 26 de ani.

După primul război mondial, începând din 1920, situația populației românești din Chitighaz a devenit tot mai tristă, în sat atmosfera devenise încordată, numai singurul preot Vasiliu Beleş a rămas cu turma, dar școala a rămas fără dascăl român. Tot pe atunci, în școala confesională instruirea

s-a întrerupt pentru lungi ani în șir.

Pe la sfârșitul anilor 1930, predarea limbii române a încetat, școala română ortodoxă a fost desființată, iar elevii români trebuiau să frecventeze școala maghiară. După cel de-al II-lea război mondial, în 1948, o dată cu naționalizarea școlilor confesionale, la Chitighaz s-a înființat școala generală de stat cu limba de predare română. Predarea a început într-o singură sală de clasă. Dezvoltarea școlii s-a produs treptat și încontinuu, astfel în 1955 școala a funcționat deja în 4 săli. În 1958 s-a construit noua clădire a școlii cu patru săli, încât elevii au primit clase corespunzătoare. La fel s-a ridicat și numărul cadrelor didactice și s-a îmbunătățit situația materialelor școlare. În anul 1988, clădirea a fost iarăși reconstruită, fiind lărgită cu alte patru săli, cu o cancelarie pentru director și o sală pentru profesori.

La ora actuală, alături de fiecare sală de clasă se găsește un cabinet de specialitate: de fizică, chimie, biologie. Într-o sală aparte sunt calculatoarele. În anul acesta, printr-un concurs publi-



Educație fizică pentru cei mai mici

cat de Ministerul Învățământului, școala a câștigat alte calculatoare noi, din cele mai moderne, astfel fie-

amenajată, înzestrată cu material didactic corespunzător. Curtea spațioasă e frumos aranjată, curată, atmos-

pe celălalt, iar relațiile cu părinții, cu familiile elevilor sunt strânse și permanente. Mulți dintre părinți au fost și ei, la vremea lor, elevii școlii noastre. Efectivul dintr-o clasă variază între 10-19. În școală, viața de fiecare zi se desfășoară, la fel, în comun, cunoaștem problemele, bucuriile elevilor, ei se pot adresa oricând educatorilor, să le ceară ajutor în orice problemă.

În ciuda acestor condiții, cunoașterea limbii și nivelul de vorbire scade. Până prin anii 1970, elevii știau bine graiul chitighăzean. Azi părinții și elevii sunt într-un stadiu de pierdere treptată a limbii, iar școala, profesorii trebuie să depună eforturi permanente pentru salvarea și păstrarea limbii române. Sperăm că prin introducerea în învățământul nostru a noului obiect de studiu, al cunoștințelor de cultură și civilizație românească, să atragem copiii sufletește, ca ei să dezvolte un mai mare atașament și dragoste pentru valorile trecutului, să cunoască cultura spirituală, materială, tradițiile și limba înaintașilor.

În cadrul lecțiilor, dar și în cercurile de specialitate, reînviem obiceiurile populare legate de Crăciun, colindatul, umblatul cu turca, cu steaua, vopsitul ouălor de Paști, împletirea cununilor la Sânziene, însușirea jocurilor de societate ocazionale de pe la șezători și toate celelalte.

(Continuare în pag. a 16-a)



Oră de informatică în condiții corespunzătoare

care elev se poate folosi de computer. După toate aceste reconstrucții, lărgiri și modernizări, acum școala noastră e spațioasă, bine

feră din școală e armonioasă și familiară. Cu toții, cei 106 de elevi și cadrele didactice, suntem ca o familie mare, fiecare îl cunoaște



Dascălul Ștefan Dolga cu elevii școlii din Chitighaz în anul 1906

Cele mai frumoase texte comentate (16)

Ana Radici Repiský: Mărul interzis al copilăriei

proză de evocare ♦ toposul amintirii ♦ plinul existențial

„O nouă dimineată frumoasă! – gândi fetița blondă, cu codițe împletite, când se uită pe mica fereastră ce dădea spre curte. Își trăia viața fericită, împreună cu părinții, în casa bunicilor din partea tatălui, într-o odaie mică, pătrată, puțin cam întunecoasă și cam îndesată de mobile țărănești.

Nu prea era conștientă dacă s-a născut într-o familie săracă sau bogată, în schimb știa că s-a născut într-un loc fericit, unde trăiau împreună mai multe generații: bunica, baba, cum își numea străbunica, o mătușă, un unchi și ea, cu părinții și fratele mai mic. Trăiau în pace și în dragoste în curtea uriașă care era îmbrățișată de atelierul (mibeul) de fierar al bunicului, lângă care era odaia lor mică, urmată de grajduri, de fumăgar, iar în partea cealaltă a curții se afla casa părintească a bunicilor. O adevărată casă țărănească cum erau multe altele pe atunci în întregul sat. Clădirea dinspre stradă avea o cameră mare cu două ferestre spre uliță, urma apoi o altă cameră mai mică (cohe), din care se deschidea o a treia spre ogradă. Firește nu lipsea nici cerdacul lung cât casa cu stâlpii de lemn caracteristici, la capăt cu o micuță cămară.

Fetița simțea o pasiune secretă, pătimașă, față de acest loc interzis pentru joacă. Atât bunica cât și mămica sa îi spusese de nenumărate ori că nu-i permis să intre în camera „curată”, cum i se zicea, în camera principală. Fetița avuse ocazii să intre aici când întreaga familie petrecea timpul împreună. Cunoștea și cu ochii închiși ordinea, rânduiala din cameră: la stânga erau dulapurile (șifioanele), la dreapta paturile așternute aproape până la pod, în mijloc masa înconjurată de o laviță și câteva scaune, între ferestre, pe perete, oglinda din lemn. Cunoștea și așezarea scândurilor de pe tavan vopsite brun, de pe care nu lipsea nici buchetul de busuioc atârnat de o grindă. Aduce noroc și ne apără de rău – îi spusese bunica pe când au cules prima dată împreună câteva fire de busuioc din livadă.

De cum își deschise ochii, fetița începuse să pândească clipa potrivită, când, pe ascuns, s-ar putea furișă în împărăția nepermisă. Știa că din zori cu mic cu mare, toți se vor apuca de treabă, iar ea nu are altceva de făcut decât să aștepte. În rochia sa subțire se juca în curte, zburdalnică precum un fluturaș. La momentul potrivit apoi, cât ai bate din palme, fugise direct în camera curată. Ori de câte ori reușise să intre aici, o cuprinsese un sentiment triumfător, se simțea ca o zână, i se topea inima de patima sa potolită. Și de data aceasta se roți, se învârti sub oglindă, murmurând un cântec, bucurându-se de răcoarea pătrunzătoare.

Peste puțin, auzind un zgomot apropiat, se ascunse după ușă, de unde apărură doar după ce pașii se îndepărtaseră. Conștientă de faptul că nu poate petrece mult timp în locul interzis, o luase spre ieșire.

Dar tu, Anuță, pe unde ai fost? – o întâmpinase în ușă bunica, punându-și mâinile la sold. Fetița deschise ochii mari, ca cine nu înțelege ce se întâmplă, iar în cealaltă clipă își lăsă ochii în pământ, rușinată că a fost prinsă. Bunica așa ca de fiecare dată când o surprinsese ca poznașă, îi explicase și acum că a intrat unde nu are ce căuta în plină și mai ales singură. Fetița speriată promise iar că nu va mai face așa ceva niciodată și o luase razna. Bunica se uitase lung după ea cu ochii săi albaștri și cu fața îmblânzită. Nu avea cum să fie supărată pe nepoata sa. Rămasă văduvă de tânără, își crescuse cei șapte copii cu greu, dar cu dragoste, și se bucura și de această nepoată care trăia pe lângă ea. . .

Peste mulți-mulți ani, când nepoata ajunsă mare și măritată, se apucase să-și construiască casa sa, bunica o chemase la ea și îi dăduse câteva fire de busuioc uscat, privind-o cu aceeași ochi albaștri și blânzi. **Zidiți acest busuioc în temelie, ca să începeți construirea casei în ceas bun și să o terminați tot în ceas bun!** – Aceste cuvinte le-a zis nepoatei, pe care câteodată o mai vedea în rochiile ei subțiri, cu codițele împletite, jucându-se în curte și furișându-se în casa de odinioară, în locul căreia azi se înalță spre cer o casă modernă ca multe altele din satul de azi. ”

I. Interpretarea textului

Două formule de proză valorifică textele Anei Radici din volumul „Rupte din suflet” (2000): pe de o parte, o proză de evocare la granița prozei autobiografice, cu oameni și locuri din copilăria fericită a Micherechiului, și proza confesivă, de eveniment trăit și redat; pe de altă parte, cea de a doua ține de proza analitică, cu implicații meditative privind condiția minoritarului, în formula eseului* narativ, cu gânduri și stări ale intelectualului neliniștit.

Textul selectat de noi aici, *Mărul interzis al copilăriei*, aparține, prin tematică și formulă narativă, primei deschideri a prozei Anei Radici Repisky (n. 1964). El se folosește de un rol narativ, aici gândul și aventura Anuței, nepoata crescută pe lângă casa bunicii, pentru a construi un text de evocare a universului intim și casnic al copilăriei de altădată. Nevoia naratorului – Anuța, – un narator-erou, specific prozei autobiografice –, se întâlnește, într-un mod fericit cu nevoia naratorului matur, care aduce, în finalul textului, trecutul la întâlnirea cu viitorul, într-un simbolic schimb de obiceiuri și tradiții între generații. Autorul pornește de la starea de grație pe care i-o dau fetiței locurile natale. Cadrul binecuvântat de zorii unei „frumoase dimineți”, cum mărturisește naratorul, se deschide privirii, inițial, pe orizontala planurilor, într-un joc al ansamblului, apropiat-depărtat, înăuntru-afară, închis-deschis. A doua secvență descriptivă poposește asupra casei țărănești a bunicilor, decupate din ansamblul inițial, cu cele trei odăi, cerdacul prelmuitor. Momentul descriptiv al casei este folosit aici pentru introducerea secvenței narative a unei întâmplări, legate de odaia rezervată („curată”), față de care bunica a impus restricții de intrare. Aici se interpu- ne a treia secvență de cadru interior, echivalentă cu rânduiala tradițională a obiectelor dispuse circular. Ori impulsul copilului curios, dar și gustul aventurii depășirii interdicției, deschide în text o mică scenă epică desfășurată ca un nucleu de acțiune. Intrarea în camera interzisă, ni se pare, nu atât un joc gratuit al copilului, cât nevoia lui de luare în posesie a acestui univers intim. Căci popasul scurt în odaie, reacțiile și stările complexe (privirea în oglinda din perete, îngânatul unui cântec, dansul rotitor prin odaie, entuziasmul furiei de zână sub care se închipuie un moment, dar și ușoara teamă de a fi descoperită) fac parte din lumea lăuntrică a copilului, ele sunt fețe ale nedespărțitei unități dintre om și locul său. Este vorba de plinul existențial al trăirii copilăriei, un act de

împlinire totală a omului. Ca să trăiești din plin la maturitate, trăiește preaplinul copilăriei, când copilului nu i impun obstacole și interdicții în cunoaștere. Fata intrând a nu știu câte oară în camera rezervată, ea reface în amănunt interiorul (în secvența descriptivă a interiorului) Căci norocul prezis de bunica, prin simbolul florilor de busuioc din odaia aleasă, e destinul însoțitor care protejează, și nu cel care amenință. Iată de ce, puncta temporală între vârsta fetiței-nepoată și cea a a maturității, când o altă casă se ridică pe temelia casei bunicilor, proiectează și destinul florilor de busuioc în bucuria comună (bunică-nepoată) a bunului avut („ceasul bun”). Citim în acest mesaj al bunicii, peste timp și spațiu, o readaptare chiar a mitului paradisului pierdut*, din care pedeapsa divină pentru nerespectarea interdicției de a mânca din mărul cunoașterii, aplicată perechii primare, devine aici câștigarea dreptului la cunoaștere, o recompensă pentru a asigura continuitatea dintre generații. Un plin existențial, simțit și trăit în casa bunicii, câștigat printr-un joc nevoințat de copil, se mută în plinul durat în casa nouă a nepoatei, sub aceeași blândă și înțelegătoare privire a bunicii

Structuri narative

Există un specific al textului prozei lui Ana Radici Repisky, acela de a concentra narațiunea la datele ei esențiale: cadru, personaje, evenimente. Secvențele descriptive, desfășurate sub semnul evocării, se încarcă epic, preluând rolul unor mici scene epice care anticipă acțiunea. De aceea, autoarea refuză conflictul deschis, distribuția unei acțiuni palpitante, provocatoare de violențe și răsturnări spectaculoase de situații, în favoarea unor texte cu mare încărcătură umană pozitivă. Ele reconstruiesc un topos al amintirii, în formula unei relații directe între spațiu cu valori etice

Fișa biobibliografică a textului

Textul apare în vol. „Rupte din suflet”, Giula, 2000, și este republicat în revista Lumina 2001. El face parte din proza de evocare și autobiografică a autoarei, construind în jurul unor nuclee epice (întâmplări, evenimente, oameni ai Micherechiului) o narațiune încărcată de mult pitoresc și caldă lumină nostalgică. Aparțin acestui gen alte texte din același volum: Pe aripile miresmelor, O noapte fabuloasă, Te-ai dus, bunicule. Referințe critice: C. Munteanu, Literatura românilor din Ungaria, în revista România Km 0, septembrie 2001, Maria Gurzău Czegledi, recenzie, în Lumina 2001, Elena Rodica Colta, recenzie, în Lumina 2003.

și psihologice (casa, odaia, așezarea mobilierului, apoi ograda și satul) și timp parcă fără sfârșit (un timp ambiguu, specific rememorării, nedatat) tocmai pentru a-i asigura continuitatea. În acest raport, dincolo de unele consecvențe în folosirea timpului narativ (neuniformă folosirea formelor de trecut, între cele povestite și cele întâmplare), mi se pare că proiecția într-un prezent al narării* (aici sub forma viitorului – ipoteză) al timpului trecut al evenimentelor* (ce ține de relatarea aventurii Anuței și implicarea ca personaj a bunicii) conduce la unitatea de ansamblu a textului, la ceea ce specialiștii numesc coerență* textului narativ. Titlul însuși, *Mărul interzis al copilăriei* este simbolic și traduce o parabolă* a interdicției gustării din pomul cunoașterii din Paradis. Cuvintele se așază calm, ca mărgelile într-o salbă, curg molatic și luminos, cu adâncă sinceritate și miresme îmbietoare, spre un final ca de poveste. Această unitate de stil și timbru, de ritm așezat, face ca textele luate în legăturile lor interne, să se continue, unele din altele, într-un edificiu epic agreabil la lectură.

Prof. dr. Cornel Munteanu, Budapesta

II. Mic dicționar explicativ

coerență, proprietate a textului narativ bazată pe legătura logică și semantică dintre părțile enunțurilor, care dă unitate de construcție ansamblului narativ.

eseu narativ, formă epică, preponderent subiectivă, construită din înălțuirea liberă a ideilor, fără o documentare aparte, care permite alăturarea diferitelor tipuri de texte din mai multe domenii ale cunoașterii (științe, filozofie, istorie, arte). În narațiunea literară, eseul apare sub forma unor divagații de la subiectul inițial, și care aparțin de intervenția naratorului. Eseul poate fi folosit în romane, nuvele, povestiri, interviuri, reportaje.

mitul paradisului pierdut, mit de bază în cultura europeană, care pornește de la mitul biblic al izgonirii perechii primordiale din rai, pereche care duce pe pământ nostalgia locurilor paradisiace și care face ca omul să aspire permanent la recuperarea poziției sale față de divinitate și a locului în paradisul promis.

parabolă, poveste alegorică ce are în centru simboluri și învățăminte, care se proiectează în actualitate, fiind invocate pentru ilustrarea unei situații ori a condiției unor personaje.

prezentul narării, formă de comunicare într-un text narativ, prin care sunt relatate evenimente în momentul scrierii/povestirii. Se exprimă în text prin adverbele narative *acum* și *aici*.

trecut al evenimentului, formă a timpului narativ, prin care sunt evocate situații, evenimente, personaje, din trecut. Când aceste evenimente întâmplare vin mai aproape de prezentul narării, vorbim de *proză autobiografică* (cazul *Amintirilor din copilărie* de Ion Creangă).

topos, spațiu convențional folosit în textele literare (poezie, proză), caracterizat prin anumite componente și relații, care dau o anumită semnificație existențială: așezarea mobilierului, descrierea spațiului interioarelor și exterioarelor, planurile spațiale, înalt-jos, aproape-depart, închis-deschis, cosmic-teluric etc.

Petre și Mândra Lumii (I)

(Poveste din Crișana)

O fost odată ce-o fost, că dacă n-ar vut fi, nu s-ar po-vesti, o fost odată on sat, în care or trăit trii oameni tare săraci. Mărgând îi odată în pădure după lemne, or v-zut on huciu dă spini pă care zăceu atâte păsări căta frunză și iarbă-i pă pământ. Atunci unu dintră îi zice:

– *Dac-aș ave atâta boi, n-aș mai vini după lemne cu spatele.*

A doiele zice.

– *Dac-aș ave atâta prunci, io n-aș mai duce lemne aca-să.*

Apoi și a triile zice:

– *Dac-aș ave atâtea uăi, nici io n-aș mai vini p-aici, ce aș șide cu ieie păstorindu-le.*

Când or ajuns tăt acasă, tăt trii or aflat ce ș-or dorit. Așe dară, cel ce ș-o dorit prunci, o aflat acasă o sută dă prunci. Numa că, nămaștiind cum să-i crească, o luat lume-n cap. Rătă-cind, o ajuns înt-o pădure inde s-o însălbătăcit cu tātu. Și pruncii s-or dus care inde o știut, numa cel mai mare o rămas la căsuța bdetului om.

După ce or crescut prun-cii mărișori, tăt s-or întors la casa părintească. Cel mai mare le-o zis:

– *Fraților, amu ne-o vinit vreme să ne căsătorim și noi. Da' mai nante treabă să-l co-tăm pă tata și să-l aducem acasă.*

S-or luat pruncii și s-or dus o cale, când cel mai mare iară o zis:

– *Staț, fraților să vă spun ceva: Pă tata nu l-om pute prinde altcum, numa dacă i-a face cizmașu o cizmă mare și roșie, pă care a trăbui s-o du-cem în pădure, la izvoru inde șede tata nost.*

Așe or și făcut. După trii zile s-or luat și s-or dus la izvoru anumit. Aici pusără cizma jos, îi iară să trasără înt-on tufiș. Când o vinit tata lor, iel o văzut cizma ce ro-șie, u-o tras p-on picior. Văzând că nu-i stă bine numa p-on picior, ș-o băgat amândoață picioarele în ie. Eh, da' așe nu ș-o putut scoate picioarele din cizmă. Văzând asta pruncii, dăloc sărisără la iel, îl prinsără și îl legasără la uăti, și așe-l dusără acasă. Ajungând cu bătrānu nost acasă, pruncii l-or dăzlegat la uăti, apu bătrānu tare s-o bucurat că iară-ș vede ficiorii.

După oleacă dă vreme, s-o gândit și s-o răzgândit omu nost, că cum să-ș în-soare pruncii, că amu or fost mare și le-o vinit vreme să

să însoare și ii ca tătă lume. Apoi le-o poruncit la prunci să-i facă lui o părete dă opinci dă fer și on palțau dă fer. Pruncii le făcură, apoi iel s-o luat la drum. Atăta o umblat bdetul om până ce i s-or ros opincele și băta.

Înt-o zi dă Paști ajunsără omu nost lângă o pustă, inde ara on popă. Nu s-o putut mnira dăstul, ce îl întreabă că cum cutează iel să lucre în ziua dă Paști. Popa i-o răspuns:

– *Da' cum să nu lucrū, dragu mneu, când io am o sută dă fete și încă nici una nu-i măritată.*

– *Io iară am o sută dă fici-ori, – zisără omu nost, – n-ai ave voie să le dai după a mnei?*

– *Ba da, – zice popa, – tare bucuroș!*

După ce s-or înțaleș, măsără omu nost acasă și le poruncisără ficiorilor să să ghetete dă nuntă. Înainte dă ce s-or fo' dusă, ficioru cel mai mare i-o sfătuit pă frați lui:

– *Când vi-ț întoarce acasă, să nu vă culcaț nicări! – Da' iel cu mireasa lui o rămas acasă.*

Dup-aceie s-or dus tăt la popă și făcusără o nuntă mare. După nuntă s-or în-tors acasă, da' fiind ustăniț, s-or culcat p-on nimășuț. Da' ce văzusără când s-or trezit? On zid mare îi încun-jura! Văzând asta, bătrānu o început a plânje. S-o dălit până sara tîrziu, când o vinit la iel on zmau – prefăcut în corb, – care să pusără pă zid și zisără căta omu nost:

– *Numa atunci îț scăpa d-aici, dacă mi-i dă stălpu dă după casa ta!*

– *Tare bucuroș ț-il dau, – zice omu, – numa să ne sclobozești d-aici.*

Așe dară i-o sclobozît corbu, îi să dusără voioși acasă: mirii cu miresele, bătrānu cu bătrāna lui. În drum căta casă, văzusără că ficioru cel mare să dăspărtește dă ii. Tată-so l-o înrebat că inde mere.

– *Io mă duc, tată, inde m-ai vândut, – i-o răspuns ficioru.*

Atunci tată-so o început iară a plânje, da' ficioru l-o mângăiet, zicându-i să marga numa linișit, c-a fi ce-a vre Dumnezău cu iel. Cu asta să-ndăpărtasără tăt mai tare dă ii, până ce ajunsără la curțile zmaului. S-o băgat dă slugă la iel, s-o purtat tare bine, d-aceie zmau tare l-o iubit.

Odată cielalt sluiji or

mințit zmaului că Petre – așe l-o temat pă ficior, – s-o lău-dat că ar pute culeje și stoar-ce singur tătă holda ce de struguri copt. Zmau dăloc l-o temat la iel pă Petre, i-o spus ce o auzit dă la sluiji. Haba i-o spus Petre că nu-i drept, zmau i-o poruncit:

– *Dacă nu li-i face tu tâte aște, atunci capu tău n-a ră-mâne la locu lui!*

Petre o-nceput să plângă

și să dăluie, da' auzindu-l fata zmaului o zis căta iel:

– *Taci, Petre, nu plânje, c-a fi ce-a vre Dumnezău! –*

Apoi dăloc o luat o trāmbi-ță, o suflat în patru părț dă lume, și dăloc să strānsără tăt dracii.

– *Ce poștești, doamna noastă?*

– *Până mâne dimineață*

viie asta să fie culeasă, strugu-

rii storși, și tăt vinu dus la tată-

mneu!

Așe și făcusără.

(Va urma)

(După povestirea lui

Andrei Lazin.

Vol. „Folclor românesc din

Crișana și Banat”)

Din fabulele lui Esop*

Omu și idolu

On om ave on idol dă lemn la care să ruga dă multe uări să-l îmbogățască, da' idolu nu-l asculta. Māniindu-să, omu o luat idolu dă picioare, l-o trāntit dă pământ dă tăt s-o sfārmurat. Și capu i s-o spart, din care o curs mult aur. Omu văzând una ca asta, zisără:

– *Mare nebun iești și ai fost, că atunci când îț făcem cinste, nu te-ai îndurat dă mine, iară amu, când te-am făcut dă rușine, amu îm făcusără și pă voie.*

ÎNVAȚATURA: Mult îs care te poartă cu minciuni ca să te închini lor, da' binele pāntru care te roji la ii nu-l mai fac. Da' sint și alți, la care nici o cinste nu le-ai făcut, așe dară nici o nădejde n-ai avut dă la ii, meghiș, la vreme dă nevo-ie, îț fac mult bine.

Cerbu și leuu

Cerbu, văzând on leu durmind și, spāriindu-să dă iel, zisără în sine: „Oh, nātrebnice dobitoace ce sintem noi, că dacă videm on leu durmind, ne înfricām, da' ce-a fi când iel s-a trezi dîn somn ș-a fi mānios?”

ÎNVAȚATURA: Așe treabă și oamenii proști să-și cu-noască pă mai-marii lor, cum că-s mai tare și mai puternici ctiar și când dorm.

Grădinaru și șerpele

On grădinar hărăne lângă coliba lui on șerpe și, vinind vreme rece dă iarnă, ca nu cumva să îndețe afară, grădinaru l-o băgat în sām ca să-l încălzască. Da' șerpele, după ce să aflată la căldură, l-o mușcat pă grădinar și așe dă tare l-o otrăvit, dă bdetu grădinar dăloc o și murit.

ÎNVAȚATURA: Așe fac oamenii vicleni și răi, Acelora ce le fac lor bine și-i ajută cu mnilă, în tăt felu să silesc să le răsplătească cu rău.

*Esop, Aisopos, (n. 620-560, î.e.n.), fabulist grec, originar din Asia Mică.

Am citit că...

Nu dă mult, înt-o dimineață, după ce o prānzit tătă familie, noră-me m-o trimăs la bold. La bold, da' cu fidula, pă care tādaua îm scriie – cu litere mare – că ce treabă să cumpār. C-amu uit. Cred că asta vi u-am amintit mai dă dāmult, numa că d-atunci am ajuns să fiu și mai uituc. Amu, dacă treabă să cumpār mai multe dă doauă fe-luri, – ctiar și numa trii, – atunci îi musai să am fidula la mine.

No-amu, cum mărg io cu bițicli pă iardă – că pă drum pre multe mașine mărg și vin, – vād io că iese-n cale me poștașu nost. Mă scobor jos, nu cumva să-l lovāsc, da' și cu gāndu că să-l întreb că n-avem uare și noi ceva scrisoare uā ce știu io ce. N-am avut nimica, da', văzāndu-mă, dāloc mă întrebā aci Todoraș că dară nu vreu să cumpār on uișag nou, d-aista cu chipuri multe. „Ba da” – îi spun io, și cu asta am și făcut tomneala, am mai vorovit o voarbă-doauă, apoi am mārș care dă care la treaba lui.

Cum am sucuit când vreme-i mai bună, sara il ieu io-n brāncă uișagu cum-pārāt, da' nici nu-m așez io bine uāterii pă nas, când dau d-on titlu cu litere mare: „Pe-ricol mare – Pāmintu să-ncālzește”. „Mă, – zic io așe-n mine, – io am citit veste asta, tumna cu titlu aista!” Cu asta m-o și trecut pîn cap că cāte și mai cāte am citit io și pîn-amu dă periculi d-aște, și cā și la televizor și în radio am auzit dă baiurile care pot vini pă noi dîn pricina că aieru dîn juru Pā-māntului să murdārește dîn ce în ce mai tare cu pravuri, cu gazuri, cu cenușe dă tăt felu ș-așe; că căldura dată în cinste dă razāle soarelui să adunā pă Pāmānt ca în

folii; că dîn pricina asta să dāzdeat muniți mare dă deat dîn părțile dă la mneazānoapte și ce mai știu io ce. Cu tâte aște, și veste asta u-am citit pānā-n capāt.

Mai cotāndu-m ceva dă citit, iacātă-mă că dau cu uāții d-o altă știre, și anume că muierile înt-altāstare, pă la începute, numa-ș închipuiesc că li-i greață, da' cu ade-vārat n-au nici on bai: or auzit dîn bătrāni că în vreme asta la neveste o sucuit să le fie greață, și numa gāndu aista în sine-i d-ajuns să sîntāscă că li greață. Nu știu cātu-i adevāru în veste asta, nici nu pre mă-ntārāsează, da' on lucru cam așāmānātor m-o vinit și mie-n minte. Vi-l spun.

Când pruncii mnei or fost mici, amāndoi or fost tare plāngāreț. Unu mai tare dācāt celalalt. Acārce li s-o-ntāmplat ce nu le-o fo' lor pă plac, dāloc s-or dat la plāns. Moșu nost tāt ne sfātuie să-i lāsām în apele lor, că doară numa s-or învățat unu dā la altu cu plānsu. Apu niciodatā n-o uitat să mai adāuje la asta că în familie în care nu să naște numa on prunc, care n-are dā la cine învăța să plāngā, cu acela nici nu au atātā bai pārinți.

Nu zic, oleacă știopātează și pilda asta, – bunăuară că atunci dā la cine s-o-nvāțat cu plānsu Nelu, că iel când s-o nāscut n-o avut dā la cine învăța, – da' că ieste ceva adevār în tātā treaba asta, io așe m-am con-vins că i-am întrebāt pă cunoscuți noști c-on singur prunc, apu tāt cam așe s-or și lāudat.

Una ca suta: În viața omului sint nāca-zuri dāsprā care numa gāndim că le suferim, da' nici baiurile aște nu-i scobod să nu le luām în socoteală.

Vă dorește sāmātate cāt mai bună și numa bine:

Ion Podaru
pensionar

Fotbal

Bârfa de ieri, azi este adevăr

Ceea ce credeau tot mai puțini, a devenit realitate. Începând cu ziua de luni, **Gheorghe Hagi** este antrenor la **Galatasaray**. La 22 martie 2004, legenda fotbalului românesc a revenit în locurile gloriei sale de jucător.

Fostul internațional român a petrecut aici cinci ani, care au reprezentat una dintre cele mai bogate perioade de jucător. Pe lângă titlurile de campion al Turciei, cu Galatasaray Istanbul Hagi a cucerit și Cupa UEFA, ceea ce reprezenta încoronarea carierei de jucător. În această perioadă, românul a cucerit inima fanilor de pe Bosfor, care n-au uitat de idolul lor.

Sosind o perioadă nefastă în sezonul 2003-2004, suporterii și câțiva oficiali încă din toamnă l-au dorit pe banca tehnică a echipei, de pe când renunțase la postul de antrenor la Bursaspor. Pe atunci, Hagi reacționase totdeauna foarte politicos, accentuând respectul purtat față de antrenorul **Fatih Terim** cu care păstrase o legătură amicală din anii petrecuți ca jucător la Istanbul. El accentuase întotdeauna că, în persoana lui Terim, Galatasaray are un antrenor veritabil, totuși nu a exclus varianta acceptării unei eventuale oferte, în cazul demiterii acestuia.

Și momentul a sosit la 22 martie, atunci când Galata se aflase pe locul șase al clasamentului și s-a văzut eliminată din Cupa UEFA, singura consolă a fanilor pentru nereușitele din campionat. Conducerea tehnică a echipei s-a întrunit duminică, la 21 martie, iar ședința a hotărât aducerea lui Gică Hagi pe banca tehnică a formației. Plenul a adus această decizie în pofida faptului că, în cele 17 meciuri disputate ca antrenor la naționala României și la Bursaspor, tânărul antrenor a înregistrat numai trei victorii, pe lângă cele șapte egale și partide pierdute, pentru că Hagi mai este și azi o legendă în istoria clubului.

Noului antrenor i s-a oferit un contract pe doi ani și jumătate. În actualul sezon va câștiga

200.000 de dolari, iar în următorii doi ani va încasa câte 800.000 pe sezon. „Nu am venit ca să îl înlocuiesc pe **Fatih Terim**. Am fost chemat aici, sunt onorat să antre-

Hakan Ünsal, îndepărtați în urmă cu 3 luni din echipă de **Fatih Terim**, i-au fost colegi la cucerirea Cupei UEFA. Hagi are în lot și doi români, în persoana mijlocașului **Ovidiu Petre** și a atacantului **Florin Bratu**. Referitor la cele cinci nume pomenite, Hagi a accentuat că fiecare jucător va primi



Foto: Prosport

nez pe Galata, iar Terim rămâne prietenul meu. Mi-aș dori să pot oferi Galatei și ca antrenor ce i-am oferit ca jucător. Vreau măcar să încerc”, a declarat Hagi în coloanele ziarului *Gazeta Sporturilor*. „Regele” a condus primul antrenament chiar în ziua sosirii lui la Istanbul, readucându-i la lot pe cei trei jucători marginalizați de predecesorul său. **Bülent Korkmaz**, **Arif Erdem** și

șanse egale pentru a obține un loc în echipă și depinde numai de ei cum vor reuși să valorifice șansa oferită.

În actualul sezon, conducerea clubului nu i-a impus nici o condiție, dar Hagi și-a trasat obținerea unui loc în clasament care i-ar asigura participarea în ediția din sezonul următor al Cupei UEFA. Deci, la 22 martie a început a doua eră Hagi la Galatasaray. **Șt. C.**

Tennis

Pavel, locul 30 în topul ATP

Cel mai valoros jucător român de tenis al momentului, **Andrei Pavel**, a pierdut șase poziții în topul ATP, reactualizat, luni, la Monte Carlo, de oficialii forului profesionist, după ce săptămâna trecută s-a oprit în turul secund al „Pacific Open”, fiind eliminat de liderul mondial, elvețianul **Roger Federer**. Având o zestre de 54 de puncte, acumulată în cinci turnee, Pavel se află pe locul 30, în vreme ce **Victor Hănescu**, care s-a oprit în aceeași fază a turneului de peste Ocean, a urcat trei poziții și se situează pe locul 76, cu 20 de puncte.

Pagină realizată de Ștefan Crâsta

Box

Doroftei: „Nu pot trăi fără box! Este viața mea!”

Lumea boxului profesionist a remarcat și a salutat revenirea pugilistului român **Leonard Dorin Doroftei**, învingător în fața americanului **Charles „Chucky T” Tschorniauskys**, la Montreal, prin KO tehnic în repriza a 4-a, la categoria super-ușoară. „Cred că, pur și simplu, sunt la un nivel mai înalt. Americanul nu este un boxer de top, dar este unul valoros. Singura mea șansă de a fi putut reveni în ring era o victorie cu Chucky. Am fost nervos înainte, m-am gândit la un moment dat că e timpul să mă retrag, dar nu pot trăi fără box, asta e ceea ce îmi place, e viața mea!”, a

declarat Dorin după meci. Pugilistul român a mai spus că se aștepta la mai multe runde și a recunoscut că i-a luat ceva timp să se încălzească. În următorul meci, pe 24 iulie, Dorin urmează să-l întâlnească pe canadianul **Arturo Gatti**, la Atlantic City. „Gatti va fi un exemplu pentru boxeri mulți ani de aici înainte. Îmi place foarte mult! Pentru meciul cu el trebuie să fiu în cea mai bună formă posibilă, pentru a-i oferi o replică pe măsură. În cazul în care nu aș face acest lucru, ar fi o insultă pentru Gatti”, a mai declarat Doroftei.

Jocurile olimpice

A fost aprinsă flacăra olimpică

Flacăra, ce va lumina și pe 13 august pe Stadionul Olimpic din Atena pentru a simboliza deschiderea ediției cu nr. 28 a Jocurilor Olimpice, a fost aprinsă, joi, la „Olympia”, teatrul jocurilor antice, înainte de a întreprinde, în iunie, un periplu planetar de peste 78.000 km. Această ceremonie a constituit prima manifestare olimpică oficială de la instalarea noului guvern conservator în Grecia și veritabila lansare a

numărătorii inverse a Jocurilor de la Atena. Comitetul Olimpic elen a dorit să facă din această ceremonie un eveniment special. Data nu a fost aleasă la întâmplare: ea corespunde aniversării independenței Greciei, în 1821, una dintre principalele sărbători naționale. Flacăra a fost aprinsă în templul zeiței Hera, după un ritual antic, grație razelor de soare captate cu ajutorul unei oglinzi concave.



Olympos

Ultimele rezultate ale echipelor noastre de fotbal

Campionatul NB II	
Giula-Baktalórántháza	0-2
Campionatul județean, Bichiș, div. I	
Békésszentandrás-Micherechi	0-1
Ciorvaș-Bătania	1-2
Campionatul județean, Bihor, div. I	
Rakamaz-Leta Mare	2-2
Campionatul județean, Bichiș, div. II	
Aletea-Tarhos	1-1

Următoarele meciuri

27 martie (sâmbătă)	
Bătania-Magyarbánhégyes	15.00
Telekgerendás-Aletea	15.00
Jaca-Pocei	15.00
Săcal-Kismarja	15.00
28 martie (duminică)	
Giula-Kiskunhalas	16.00
Micherechi-Medgyesegyháza	16.00
Leta Mare-Vásárosnamény	15.00

ROMÂNIA

Luni 29 martie

6.00 Jurnalul de dimineață 7.00 Teleshopping 7.15 Desene animate 7.45 Teleshopping 8.00 Ora G. 9.00 Teleshopping 9.15 Cuptorul magic... cu Albertina și Malvina (R) 9.45 Teleshopping 10.00 Surprize, surprize (R) 12.30 Lecția de privit 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Teleenciclopedia (R) 14.30 Pro patria 15.0 Kronika 15.55 TVR în Direct 16.30 Serial. Sânge de țigan 17.25 Știri 17.30 Reflecții rutiere 18.00 Jurnal 19.00 Iartă-mă! 20.00 Lori, Dan și tanti Mili 20.30 Caravana premierelor 21.00 Foc încrucișat 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Profesioniștii 23.30 Film. Cursă sub amenințare 1.05 Jurnal (R) 2.05 Lecția de privit (R) 2.35 Film (R). Lacrimile cerului 4.15 Jocul planetelor (R) 4.45 Serial. CSI – Investigatii 5.40 Teleshopping.

Marți 30 martie

6.00 Jurnalul de dimineață 7.00 Teleshopping 7.15 Desene animate 7.45 Teleshopping 8.00 Ora G. 9.00 Teleshopping 9.15 Lori, Dan și tanti Mili (R) 9.45 Teleshopping 10.00 Bravissimo! (R) 11.50 Corect! 12.00 Profesioniștii (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Vector III 14.00 Alege viața! 14.30 Kronika 15.55 TVR în Direct 16.30 Serial. Sânge de țigan 17.25 Știri 17.30 Agenția de plasare 18.00 Jurnal 19.00 Film. Flori pentru Algernon 20.40 Magia filmului 21.00 Foc încrucișat 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Poveste fără sfârșit 23.30 Film. Miraj 1.00 Jurnal (R) 2.00 Alege viața! (R) 2.30 Film (R). Cursă sub amenințare 4.05 Spectacolul lumii (R) 4.35 Corect! (R) 4.45 Serial. CSI – Investigatii 5.40 Teleshopping.

Miercuri 31 martie

6.00 Jurnalul de dimineață 7.00 Teleshopping 7.15 Desene animate 7.45 Teleshopping 8.00 Ora G. 9.00 Teleshopping 9.15 Spectacolul lumii (R) 9.45 Teleshopping 10.00 Cartea TVRecordurilor (R) 11.15 Garandat 100% (R) 12.30 Caravana premierelor (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Oameni ca noi 14.00 Conviețuiri 15.10 Ex Libris 15.55 TVR în Direct 16.30 Serial. Sânge de țigan 17.25 Știri 17.30 Agenția de plasare 18.00 Jurnal 19.00 Clubul de comedie 19.30 Ochiul magic 20.30 Fotbal. Scoția–România 23.00 Jurnalul de noapte 23.15 Film. Mischka 1.15 Jurnal (R) 2.15 Film (R). Miraj 3.45 Ochiul magic (R) 4.45 Serial. CSI – Investigatii 5.40 Teleshopping.

Joi 1 aprilie

6.00 Jurnalul de dimineață 7.00 Teleshopping 7.15 Desene animate 7.45 Teleshopping 8.00 Ora G. 9.00 Teleshopping 9.15 Dincolo de hartă (R) 9.45 Teleshopping 10.00 Soț și Soție (R) 12.30 Sănătate pentru toți! 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Aventura sunetelor 14.00 Akzente 15.25 Anița Nandriș din Bucovina 15.55 TVR în Direct 16.30 Serial. Sânge de țigan 17.25 Știri 17.30 Agenția de plasare 18.00 Jurnal 19.00 Telectinemateca. Gepardul 21.50 România 1 ... și filmul 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Garandat 100% 23.45 Film. Scorpionul negru 1.25 Jurnal (R) 2.25 Vector III (R) 2.55 Film (R). Mischka 4.50 CSI – Investigatii 5.40 Teleshopping.

Vineri 2 aprilie

6.00 Jurnalul de dimineață 7.00 Teleshopping 7.15 Desene animate 7.45 Teleshopping 8.00 Ora G. 9.00 Teleshopping 9.15 Jocul planetelor (R) 9.45 Teleshopping 10.00 Ochiul magic (R) 11.00 Tezaur folcloric (R) 12.00 Iartă-mă (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Tribuna partidelor parlamentare 14.00 România politică 14.30 Peciți Domnești: Ștefan cel Mare – 500 15.00 Orizont 15.30 Interes general 16.30 Serial. Sânge de țigan 17.25 Știri 17.30 Clubul de comedie (R) 18.00 Jurnal 19.00 Soț și Soție 20.30 România 1 și ... strada! 20.40 Soț și Soție (II) 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Taverna 24.00 Serial. Districtul 0.50 România 1 ... și strada (R) 1.00 Clubul de comedie (R) 1.30 Jurnal (R) 2.30 Anița Nandriș (R) 3.00 Film (R). Salvarea familiei 4.35 Serial. CSI – Investigatii 5.25 Sănătate pentru toți! (R).

Sâmbătă 3 aprilie

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Teleshopping 7.10 Desene animate 8.00 Întâlnirea de basm 9.00 Teleshopping 9.15 Debut 50 plus 10.30 O vedetă populară 12.00 Spectacolul lumii 12.30 Cuptorul magic 13.00 Formula 1. Calificări: Marele premiu al Statului Bahrain 14.00 Jurnalul de prânz 14.15 România 1 și ... filmul 14.30 Lumi ascunse 15.00 Bravissimo! 17.00 Teleenciclopedia 18.00 Jurnal 19.00 Surprize, surprize... 20.10 România 1 și ... strada! 20.20 Surprize, surprize... 21.10 România 1 și ... strada! 21.20 Surprize, surprize... 22.00 Jurnalul de noapte 22.20 Film. Un week-end de coșmar 23.50 Serial. Districtul 0.40 Spectacolul lumii (R) 1.10 Jurnal 2.10 Debut 50 plus (R) 3.10 Aventura sunetelor (R) 3.40 Alege viața (R) 4.10 O vedetă... populară (R) 5.25 Teleshopping.

Duminică 4 aprilie

6.00 Universul credinței 7.30 Desene animate 8.30 Jocul planetelor 9.00 Dincolo de hartă 9.30 Viața satului 11.00 Tezaur folcloric 12.00 Lumea-n care trăim 13.00 Jurnalul de prânz 13.15 Studio Formula 1. 13.30 Formula 1. Marele premiu al Statului Bahrain 15.30 Serial. Vorba lui! 15.55 Fotbal: FC Național–Dinamo 18.00 Jurnal 19.00 Film. Dispari în 60 de 21.00 Minutul 91 22.00 Jurnalul de noapte 22.20 Serial. Un magnat al timpurilor noi 0.35 Serial. Districtul 1.25 Jurnal (R) 2.25 Lumea în care trăim (R) 3.20 România 1 ... și strada (R) 3.30 Dincolo de hartă (R) 4.00 Bravissimo! (R) 5.40 Teleshopping.

TVR

Luni 29 martie

6.00 Top Sport (R) 6.30 Veni, Video, Vici 7.30 Terleshopping 7.30 Fețe (R) 7.45 Arca lui Noe (R) 8.15 Serial. Rebelii 9.00 Ora fără Catalog (R) 10.00 Veni, Video, Vici 10.15 Film puzzle (R) 11.15 Atenție, se cântă! (R) 12.45 Videoclipuri 13.00 Desene animate 13.30 Serial. Fiica oceanului 14.00 Primul pas 15.00 Eco – Magazin 15.30 Atlas (R) 16.00 Știri 16.10 Serial. Rebelii 17.00 Comorile Toscanei 18.00 Serial. Pasiuni 18.45 Videoclipuri 19.00 Telegazeta 19.30 Auto Club 20.00 Serial. Rauzan 20.45 Fructul straniu 22.30 Serial. Fotografii de scandal 23.30 În vizită la noi acasă (R) 23.50 Comorile Toscanei (R) 0.50 Film (R). Balul guvernatorului 2.35 Serial (R). Fotografii de scandal 3.30 Medalion de interpret (R) 4.00 Știrile serii 4.45 Serial (R). Lois și Clark 5.30 Telegazeta (R).

Marți 30 martie

6.00 Auto Club (R) 6.30 Veni, Video, Vici 6.45 Terleshopping 7.30 Serial (R). Pasiuni 8.15 Serial. Rebelii 9.00 Serial (R). Rauzan 9.45 Tonomatul DP 2 12.00 Magazinul Studiourilor Teritoriale 12.45 Videoclipuri 13.00 Desene animate 13.30 Serial. Fiica oceanului 14.00 Emisiune în limba germană 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Răscruci 16.00 Știri 16.10 Serial. Rebelii 17.00 Pe urmele dinozaurilor 18.00 Serial. Pasiuni 18.45 Videoclipuri 19.00 Telegazeta 19.30 Puls 2004 20.00 Serial. Rauzan 20.45 Film. Cercul măștilor 22.35 Serial. Familia și legea 23.30 Răscruci (R) 24.00 Pe urmele dinozaurilor (R) 1.00 Film (R). Cercul măștilor 2.50 Videoclipuri (R) 3.05 Serial (R). Familia și legea 4.00 Știrile serii 4.30 Ferma (R) 5.30 Telegazeta (R).

Miercuri 31 martie

6.00 Puls 2004 (R) 6.30 Veni, Video, Vici 6.45 Terleshopping 8.15 Serial. Rebelii 9.00 Serial (R). Rauzan 9.45 Tonomatul DP 2 12.00 Magazinul Studiourilor Teritoriale 12.45 Videoclipuri 13.00 Desene animate 13.30 Serial. Fiica oceanului 14.00 Parnasul 15.00 Patrimoniu 15.30 Insolit 16.00 Știri 16.10 Serial. Rebelii 17.00 Magia Egiptului 18.00 Serial. Pasiuni 18.45 Videoclipuri 19.00 Telegazeta 19.30 Acces la succes 20.00 Serial. Rauzan 20.45 Film. Răul speranței 22.30 Eurofotbal 23.30 Insolit (R) 24.00 Magia Egiptului (R) 1.00 Film (R). Răul speranței 2.45 Videoclipuri (R) 3.00 Eurofotbal (R) 4.00 Știrile serii 4.30 Patrimoniu (R) 5.00 Eco Magazin (R) 5.30 Telegazeta (R).

Joi 1 aprilie

6.00 Acces la succes (R) 6.30 Veni, Video, Vici 6.45 Terleshopping 7.30 Serial (R). Pasiuni 8.15 Serial. Rebelii 9.00 Serial (R). Rauzan 9.45 Tonomatul DP 2 12.00 Magazinul Studiourilor Teritoriale 12.45 Videoclipuri 13.00 Desene animate 13.30 Serial. Fiica oceanului 14.00 Sista 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Semne 16.00 Știri 16.10 Serial. Rebelii 17.00 Animale în pericol 18.00 Serial. Pasiuni 18.45 Videoclipuri 19.00 Telegazeta 19.30 Eu Risc 20.00 Serial. Rauzan 20.45 Film. Amos și Andrew 22.30 Serial. Nemuritoarea 23.30 Semne (R) 24.00 Animale în pericol 1.00 Film (R). Amos și Andrew 2.45 Videoclipuri (R) 3.00 Serial (R). Nemuritoarea 4.00 Știrile serii 4.30 Televiziunea, dragostea mea (R) 5.30 Telegazeta (R).

Vineri 2 aprilie

6.00 Eu Risc (R) 6.30 Veni, Video, Vici 6.45 Terleshopping 7.30 Serial (R). Pasiuni 8.15 Serial. Rebelii 9.45 Tonomatul DP 2 12.00 Magazinul Studiourilor Teritoriale 12.45 Videoclipuri 13.00 Desene animate 13.30 Serial. Fiica oceanului 14.00 Împreună, în Europa 15.00 Marile cărți ale omenirii 16.00 Știri 16.10 Serial. Rebelii 17.00 Via Sacra 18.00 Serial. Pasiuni 18.45 Videoclipuri 19.00 Telegazeta 19.30 Spune-mi ce te doare 20.00 Serial. Rauzan 20.45 D'ale lu' Mitică 21.45 Film. Iubire pentru un bărbat total necunoscut 23.45 Videoclipuri (R) 24.00 Documentar (R) 1.00 Film (R). Iubire pentru un bărbat total necunoscut 2.45 Videoclipuri (R) 3.00 D'ale lu' Mitică (R) 4.00 Știrile serii 4.30 Via Sacra (R) 5.30 Telegazeta (R).

Sâmbătă 3 aprilie

6.00 Spune-mi ce te doare (R) 6.30 Veni, Video, Vici 6.45 Terleshopping 7.30 Serial (R). Pasiuni 8.15 Serial. Rebelii 9.45 Veni, Video, Vici! 10.00 Top Sport 10.30 Conjugând verbul "a ști" 11.00 Ora fără Catalog 12.00 Natură și aventură 12.30 Casa mea 13.00 Serial. O femeie face carieră 13.30 Atenție, se cântă! 15.00 Serial. Sabrina 15.30 Ruleta rusească 16.00 Serial. Rebelii 17.00 Film puzzle (R) 18.00 Serial. Farmece 18.45 Alea cu Ghimpi 19.00 Fotbal 21.00 Film. Pericol în noapte 22.45 Serial. Identitate greșită 23.45 Concerte 0.45 Fotbal (R) 2.30 Serial (R). Sabrina 3.00 Serial (R). Farmece 3.45 Serial (R). O femeie face carieră 4.15 Alea cu Ghimpi (R) 4.30 Serial (R). Rebelii 5.15 Ruleta rusească (R) 5.45 Fețe (R).

Duminică 4 aprilie

6.00 Casa mea (R) 6.30 Veni, Video, Vici! 6.45 Terleshopping 7.30 Medalion de interpret 8.00 Ferma 9.00 În vizită la noi acasă 9.30 Arca lui Noe 10.00 Clubul Ancuței 10.25 Desene animate 10.50 Serial. Viața de căine 11.45 Serial. Lois și Clark 12.30 Flori de ... Florii 13.30 Atlas 14.00 Piersic show 15.30 Ruleta rusească 16.00 Serial. Rebelii 17.00 2/ TVR 2 17.30 Serial. Jocurile vieții 18.00 Serial. Aventurile vieții 18.45 Alea cu Ghimpi 19.00 Telegazeta 19.15 Vacanță la Roma 20.30 Televiziunea, dragostea mea 21.15 Film. Gara centrală 23.00 Serial. Cracker – psihologia crimei 24.00 Remix 1.00 Film (R). Pericol în noapte 2.45 Veni, Video, Vici! (R) 3.00 Serial (R). Aventurile lui Sindbad 3.50 Știrile serii 4.15 Alea cu Ghimpi (R) 4.30 Serial (R). Rebelii 5.15 Ruleta rusească (R) 5.45 Telegazeta (R).

ÎN LIMBA MATERNĂ emisiune radiofonică în limba română

29 MARTIE, LUNI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

30 MARTIE, MARȚI (redactor: Anamaria Brad)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

31 MARTIE, MIERCURI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avangarda „Ecranul Nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

1 APRILIE, JOI (redactor: Anamaria Brad)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.20: Nota săptămânii de Edda Illyés 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: O șansă istorică: Uniunea Europeană 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

2 APRILIE, VINERI (redactor: Adam Bauer)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Revista presei „Foaia românească” 10.55: Avangarda „Ecranul Nostru” 11.00: Magazinul „De la 14 la 18 – liceenii” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

3 APRILIE, SÂMBĂTĂ (redactor: Iulia Kaupert)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.45: Party Time – magazin de muzică ușoară 15.00: „Pe unde le Europei” – magazin radiofonic euroregional 15.58: Încheiere.

4 APRILIE, DUMINICĂ (redactor: Iulia Kaupert)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30: Retrospectiva săptămânii (spicuiri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 15.30: Emisiune religioasă baptistă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, în afara de frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

31 martie 2004 (mtv ora 14.25)

Reluare: 3 aprilie 2004 (m2 ora 11.15)

Programul prevăzut pentru săptămâna viitoare:

După cele mai importante informații ale săptămânii, emisiunea în limba română se va prezenta cu o amplă relatare despre vizita la Giula a președintelui Oficiului pentru Minorități. Heizer Antal va vorbi despre modalitățile pornirii noului centru de documentare și informare al românilor din Ungaria. În a doua parte a emisiunii veți afla despre prezența românească la cea de-a XXVII-a ediție a Expoziției Turistice de la Budapesta.

Realizator: Tiberiu Boca

PROGRAMUL TVR TIMIȘOARA

Interval orar 16.00-18.00, pe frecvența TVR2

Luni, 29 martie 2004

16.05–16.45 Universul culturii 16.45–17.00 Dialog spiritual 17.00–17.30 EVAntai 17.30–17.50 Știri regionale 17.50–18.00 La limită.

Marți, 30 martie 2004

16.05–16.30 De la om la om 16.30–17.00 Cronică germană (emisiune în limba germană) 17.00–17.30 Grădina tranziției 17.30–17.50 Știri regionale 17.50–18.00 La limită.

Miercuri, 31 martie 2004

16.05–16.30 Viața la țară 16.30–17.00 Panoramic sud-vest (emisiune în limba maghiară) 17.00–17.15 Sănătatea ta 17.15–17.30 Zona IT 17.30–17.50 Știri regionale 17.50–18.00 La limită.

Joi, 1 februarie 2004

16.05–16.30 Spații subiective 16.30–17.00 Orizonturi sârbești (emisiune în limba sârbă) 17.00–17.30 Balanța de joi 17.30–17.50 Știri regionale 17.50–18.00 La limită.

Vineri, 2 februarie 2004

16.10–16.45 Teleaudiența 16.45–17.00 Trai românesc 17.00–17.30 Locuri cu povești 17.30–17.50 Știri regionale 17.50–18.00 La limită.

Sâmbătă, 3 februarie 2004

16.00–17.00 Film documentar 17.00–17.30 În prelungiri 17.30–17.50 Știri regionale 17.50–18.00 La limită.

Duminică, 4 februarie 2004

16.00–16.30 Musica Viva 16.30–17.00 VIP-uri de duminică 17.00–18.00 Cântecul de seară.

Sponsorul nostru

Internet aproape
pe gratis!

De la 625 Ft brut pe luna,
cu tarife subventionate de stat!

Bichisdiaba Matáv Pont,
Postaköz Tel.: 66/445-544

axelero
tiszaror

RADIO ROMANIA INTERNATIONAL

Emisiunea în limba română
24 de ore din 24
pe www.rri.ro



FM 92,1 MHz STEREO RADIO
VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.

Tel. 259-430552, Fax.: 259-427372

E-mail: inbox@rve.net

– muzică – știri locale și BBC – emisiuni pentru orice vârstă

Ascultați RVE non stop și pe Internet la:

<http://www.rve.net>

TRANS WORLD RADIO – ROMÂNIA

(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)

AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15–21.45

SW 31 și 49 m – vineri: 18.30–18.45 – sâmbătă: 18.00–18.45 – duminică: 18.30–18.45



Școala română din Chitighaz așteaptă elevii în condiții optime

(Urmare din pag. a 11-a)

Elevii își pot însuși o sumedenie de cunoștințe nu numai teoretic, ci și practic, concret, fiindcă deseori ținem lecții speciale la casa-muzeu. Dar pentru ca elevii noștri să descopere și să recunoască valorile spirituale și materiale ale înaintașilor, îi îndemnăm să colecționeze obiecte casnice, textile de la părinți, bunici, străbunici. Prin toate acestea ne străduim să dezvoltăm în copii sentimentul de apartenență, spiritul de identitate. Dar cea mai mare strădanie se îndreaptă spre însușirea și largirea cunoștințelor de limbă.

Elevii școlii noastre participă cu succes la diferite întreceri de specialitate, cum ar fi concursul „Tezaur românesc”, concursul de povești de la Bichișciaba, concursul de recitare „Lucian Magdu” de la Bătania și altele. Aici aș înșira – fără a întocmi lista integrală – numele celor mai buni elevi, premiați în decursul anilor la diferite competiții: Stela Nicula, Maria Tripon, Maria Ambruș, Mariana Borbély, Clara Abrudan, Gyöngyi Mocan, Erika Borbély, Monica Otlăcan, Cristina Rotar, Carmen Lițiu, Enikő Dósa, Nora Ardelean, Ioan Ardelean, Maria Molnar, Daniel Dan, Ana Selejan, Odett Otlăcan, Henrieta Otlăcan, Iosif Zemencsik, Vasile Nicula, Gabriela Santău, Gheorghe Gros, Gheorghe și Vasile Santău.

În afară de materialul de studiu, oferim elevilor în cadrul programului nostru școlar și variate programe extrașcolare, diferite cercuri

de specialitate: de păstrare a tradițiilor, de educație fizică și sport, de dans, de fluier și de limba engleză. În ace-astă ordine de idei, aș atrage atenția în mod susținut asupra avantajelor, asupra posibilităților suplimentare ale școlii noastre. Acei părinți care nu și-au înscris copiii la școala românească ar trebui să-și dea seama de importanța cunoașterii limbii române, dar să și recunoască avantajele școlii noastre și din multe alte puncte de vedere. Dar înainte de toate, cunoașterea unei alte limbi în plus înseamnă cunoașterea culturii altui popor. Dacă cineva cunoaște o limbă, e mai ușor să însușească apoi, în continuare, și alte limbi.

Încă un alt aspect din activitatea noastră școlară merită evidențiat. În fiecare an organizăm excursii în țară, dar și în România. Elevii noștri au fost în toamna trecută în excursie la Brașov, Bușteni, Sfântul Gheorghe. Pe lângă admirarea frumuseților naturii, în fiecare localitate am vizitat muzeele, punctele de atracție turistică. Aici trebuie să remarcăm că excursiile și călătoriile organizate în România sunt întotdeauna gratuite, ele nu înseamnă pentru părinți cheltuieli suplimentare, căci cheltuielile acestora sunt achitate din bani câștigați prin concursuri sau prin fundația școlii.

Pentru ca trecerea de la grădiniță la școală să fie mai ușoară pentru copii, învățătoarele caută întotdeauna o soluție optimă.

În anul acesta au hotărât să amenajeze o sală de povești și de joc pentru cei mai mici copii care vor sosi pentru prima dată la școală, dar sala va fi deschisă și pentru ceilalți elevi. Însă și pe mai departe ne străduim cu insistență să călăuzim elevii în tainele disciplinelor, să aprindem flacăra înțelepciunii în mintea lor, ca ei să fie preocupați de largirea cunoștințelor, ca ei să-și însușească cu pasiune limba, literatura și cultura românească. Și pe mai departe va trebui să găsim „cheia” pentru fiecare elev, să-l instruiam cu dragoste, să îl educăm cu înțelegere și cu răbdare. Să răsfirăm în jurul nostru lumina pornită chiar din sufletele noastre.

În acest spirit, cadrele didactice așteaptă sosirea elevilor noi cu inimile și cu brațele deschise, într-o școală cu atmosferă familiară și condiții optime.

Maria Sarca Zombai,
profesoară, Chitighaz



**FOAIA
românească**

26 MARTIE 2004
www.foaia.hu

Săptămânal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Laura Martin, Rita Păcșas. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@axelero.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Internet: www.romanul.hu, uniunea@romanul.hu. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Csongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atât personal, cât și prin cec poștal. Abonamentele în anul 2004: 3 luni 912 forinți; 6 luni 1824 forinți; 1 an 3648 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. Apariția săptămânalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.